

Štev. 6.

V Ljubljani, dne 15. marca.

1886.

O. Marko Pohlin, kranjskih modric krájan.

Poleg kratkega životo-
pisa Pohlinovega po-
dajemo danes česti-
tim čitateljem „Slovan-
vim“, tudi podobo njegovo,
katero smo jim že lani obe-
čali. Kakor je nas, tako
smo tudi prepričani, da
bode ta slika razveselila
vsakega slovenskega raz-
umnika. Ta slika je nam-
reč za našo književnost
radi tega velevažna, ker
je jedina, za katero vemo
do zdaj; prva je, kolikor
je nam znano, katero smo
našli do zdaj. Listajoč
razne knjige v ljubljanski
licejalni knjižnici, našel
je gospod Fran Levstik
jeden iztis Markovega be-
sedišča (Tu malu besedishe,
18367, V, 4, b.), v kate-
rem se nahaja na jedni
prednjih strani slika Marka
Pohlina, ravno tolaka, ka-
kor jo priobčujemo danes
na čelu lista. Pohlin ima
pred seboj odprto glagolsko
knjigo; drži se samoob-
lastno, kakor da je znan-
stvene nauke zajemajoč iz
te glagolske knjige pravo
pogodil; pod sliko je pod-

pisano njegovo ime, dan
in kraj rojstva; tu se vidi,
da je v Academia Opero-
sorum bil imenovan „No-
vus“, in da je dne 10. aprila
1755 stopil v red boso-
nogih avgustincev. Sicer
je v rečeni knjižnici več
besedišč Pohlinskih, ali s
sliko njegovo je okrašen
samo omenjeni primerek.
Nam je pri tem jako pri-
jetna dolžnost, zahvaliti se
udano g. Franu Levstiku
na veliki uljudnosti, s ka-
tero nam je postregel, pre-
skrbevši nam Marka Po-
hlina sliko, katera bode
gotovo zanimala vsakega
izobraženega Slovenca.

* * *

„Kokú je poč tu: si
bo merski éden mislel, ka-
tiremu bodo lete bukvce
v' roke, ali pred ocy prišle;
koku je tu: de en človek
je na tu zapadl, krajncam
take qvante . . . pisati,
inu v druku vonjtdti pu-
stiti?“ — Tako govori o
jedni svojih knjig pisatelj
slovenski sam, katere be-
sede pa v nekem oziru ve-
ljajo o vseh njegovih spisih,

kar jih je Slovincem v domačem jeziku podal — o. Marko Pohlin.

Ta, v slovenski književnosti dovolj znani „krájan kranjskih modric“, kakor ga je bil Vodnik prozval v svoji „Mili pesmi“ 1775, bil je rojen v Ljubljani dne 13. aprila l. 1735. Učil se je pri jezuitih v semenišči ljubljanskem takozvana humaniora, ustopil dvajsetleten mladenič v red bosonogih avgustincev v Mariabrunnu blizu Dunaja ter je bogoslovne nauke zvršil na Dunaji v tamkajšnjem konviktu, dobivši samostansko ime: P. Marcus a S. Antonio Paduano. Na to je bil propovednik v Ljubljani do l. 1775., a zatem učitelj redovnih bogoslovcev na Dunaji. Leta 1781. je prišel nazaj v Ljubljano, izbran za subpriorja, in potem 1784 za provinci-jalnega sekretarja. Leta 1791. je postal subprior na Dunaji; naposled je od 1794 bil magister samostanskih novincev v Mariabrunnu, kjer je za boleznijo v nogi umrl 5. februarja 1801 ali 1804.

Ko je p. Marko l. 1775. iz Ljubljane šel na Dunaj, zapel mu je Vodnik za odhodnjo omenjeno „Milo pesem“ (objavljeno v Skupspravljanji kraynskeh pifaniz od lepeh umetnost 1779), v kateri „kranjskim modricam“ pravi:

Krajnske modrice! kaj bo? Marko, vaš krájan, gre proč,
Marko, vaš krájan, gre proč! Oh, o krajnske modrice, jokájte!

A kranjske modrice, to slišavši, —

Vrgle so citre tje proč ter zdihovále tako: . . .

„Bodemo v črnem krilu zavíte bežále po temnih
Gozdih, na citrah pak b'do strune nam pokale proč.“

V koliko so te besede pesnikove o Pohlinu osno-vane, naj nam pokaže kratek pregled njegovega književnega delovanja.

Pohlin je mnogo pisal v latinskem, nemškem in slovenskem jeziku. Nas zanima seveda le kot pisatelj slovenski. — Književnost (novo)slovensko delimo navadno na tri glavne dobe. I. Od sredine XVI. do zadnje

četrtine XVIII. stoletja, v dveh razdelkih, reformacijskem in reakcijskem, vsebine malone povse verskokcerkvene. II. Od osmega desetletja XVIII. veka pa do leta 1843., t. j. do Bleiweisovih „Novic“, s predmeti zopet največ nabožnimi, a potem zlasti jezikoslovnimi. III. Od istih „Novic“ v Ljubljani, izdavanih po c. k. kmetijski družbi kranjski s 1843. letom počenši ter nadalje do naših dni, v vsestranskem razvoji prave svetske književnosti. — Početnika različnemu pravcu književnemu v prvi dobi sta Trubar, oziroma vladika Chrön, kot voditelja stranke protestantske, odnosno katoliške, katerima obema je poglavitni namen bil verozakonski, ter zato tudi njihovi književni plodovi niso mogli biti drugačni nego jednovrstni, suhoparni, jalovi. Še le potem, ko se je ona cerkvena borba umirila, začela je v Slovencih malo po malo kliti misel, da se jeziku samemu pomore, da se očisti in unapredi; pojavila se je namreč, kakor pravi S. Ljubič, izpod slovenskega neba tudi svetska književnost. A to dobo je otvoril, ako tudi še z zelo slabim korakom, o. Marko Pohlin.

O. Marko je bil član učene družbe „Academia Operosorum“ imenovane, katera je bila v Ljubljani ustrojena l. 1693., na svetlo se pokazala 1701, prenehala 1725, leta 1781. z nova oživila, a že 1787 zopet zamrla in se je v poslednji čas brigala nekoliko tudi o knjigi slovenski. V tí „Modrini delovnih“ je bilo nekaj vrlih slovenskih pisateljev, kateri so si pridevali posebna imena, n. pr. Pohlin-Novus, Japel-Secretus, Linhart-Agilis, Dev-Utilis idr. Pohlin se je posebno trudil, da v slovenskem ljudstvu vzbudi ljubezen do domačega beriva, ter je v ta namen od l. 1765. do 1798. izdal več knjig in knjižic razne vsebine: nabožnoverske, svetopisemske, pripovedne, zabavne, poučne. A poleg tega se je pečal tudi z jezikoslovjem in je spisal slovnico in slovar. V vsem vkup je na svetlo spravil do dvajset dél, a do deset jih zapustil v rokopisu. (Konec prihodnjič.)

Svarilo.

(Po pravljici.)

potnik, oj potnik, pri meni postoj,
Glej, dan se mračí že, kam hočeš nocoj?

Prenoči pri meni, ne hodi od tod;
In jutri, če ljubo, pa kreni na pot.

Ne hodi od tukaj zdaj dalje nikar,
Pot nočna bi tebi le bila v kvar.

Ne daleč od tukaj, glej velik je gozd,
Širjava velika, še večja dolgost.

A v gozda sredini — oj groza je to,
Gradu razvalíno opazi okó.

In ta razvalina je dom prestrašan,
Duhovom ponočnim v samotni je stan.

Gorjè, če v roké te svoje dobé,
Na drobne te kose takóž razdrobé. —

Pred davnim že časom tu bil je graščak,
Okruten, brezbožen, neusmiljen možak.

Kaj bilo mu delo, trpljenje je mar,
Da bil je bogát le, če tudi slepár.

Zlatá si je sila velíko nabral,
Kako, ne vprašuje, ki je goljufal.

Nedelja je bila, Gospodu svet dan,
A on je bil bolj, ko sicer razuzdán.

Za mizo sedi, glej! pri kupu zlatá,
Kdor prej ni poznal ga, ni zdaj ga ne zna.

Obličje mu temno od jeze bledí,
Ko svojih preteklih spominja se dní.

Desnica se trese, ko šteje denar,
Mirú mu bogastvo ne daje nikar.

Ob levi se drug mu prav zvito smehljá,
Željón pogleduje množino zlatá.

Postava mu čudna, obraz je strašan,
Kot bil bi na zemljo iz pekla poslan.

Smeje se mu pravi, vse tvoje tu: čast,
Bogastvo in duša, zdaj moja je last.

In zemlja se strese, zasliši se grom,
Poruši graščakov ves sjajni se dom.

Od tistega časa ni rod tu njegov,
Tu vlada od takrat roj nočnih duhov.

In nikdo si v noči ne upa do tje,
Ker takrat duhovi v posvetih sedé.

Glavo bi izgubil, kdor tje bi prišél
In zbrane duhove motiti hotél.

Zató pa ostani pri meni nocoj,
Kjer še pred duhovi imamo pokoj.

Ko zora jutranja prikaže se spet,
Veselo ti kreneš še dalje v svet.

Milče Gabrovič.

Janez Solnce.

Zgodovinska novela. — Spisal dr. Ivan Tavčar.

(Dalje.)

Kaj sem hotel zvohati ondi! rogal se je Tinač; moliti sem hotel, kakor imam sploh navado. Na hodniku očetov kapucinov, takoj ko se ustopi, imajo pobožni menihi v steni za umetno železno mrežo iz voska ulitega svetnika, ki je oblečen v svilo in zlato. Nekaj dni poprej sem bil pri Plavčku ob mestnem zidu in tam so se prepirali, je li to, kar se sveti in lesketa po svetniku, zlato ali drago kamenje. Radovednost me je mučila od tistega dné, in neprestano mi je tičalo v spominu, da bi stopil k očetom kapucinom ter ondi preptipal svetniku voščene kosti ter ga preiskal po zlatu in biserjih!

„Aha!“ zakričali so tovarši. „In si ga staknil, da je bil sam za mrežo, ko si ustopil?“

„Za mrežo je bil pač sam,“ odgovori Tinač, „ali pred mrežo je tičalo nekaj starikastih babnic, ki so s kolena gladile tlak ter se polivale s sveto vodo. Stopil sem na to še dalje po hodniku in žalost se me je lastila, da bom moral s praznimi rokami odriniti! Ko pa sem jo zasukal okrog stene, viselo je ondi na steni, kar imam tu v vreči. Vreča sama je pa ležala spodaj na tlaku. Devet let! in vse ti prav dojde! mislil sem si ter snel to, kar je viselo, ter pobral ono, kar je ležalo spodaj na tlaku! In tu imam vse!“

Napeli so se hudobnikom obrazi, in z veliko radovednostjo so opazovali Tinača, ki se je stegnil proti bližnjemu grmu ter izpod njega izvlekel umazano vrečo.

„Ugibajte, kaj je v nji?“ režal se je Tinač. „Morda je kak mašen plašč s tistimi debelimi zlatimi in srebrnimi žilami, kot jih je imel oni, ki si ga lani dobil pri nunah v Velesovem!“ ugibal je prvi ter dostavil: „Štiri tedne smo živeli o njem, ko smo bili žile pretrgali z njega ter jih prodali! Sedaj bi prav potrebovali kaj takega, kar je naš starec, če se ne motim, z denarjem pri kraju!“

„Plašč ni,“ odgovoril je Tinač, „a nekaj svetega je pa vendar!“ Rekši izvleče iz vreče obnošeno kapucinsko kuto ter jo z velikim krohotom obesi na smrekovo vejo. Radoveden sem, bode li naš starec kaj cvenka izvabil iz svetega tega oblačila! ha! ha!“

„Tu dobajajo naše babnice!“ oglasil se je nekdo. Na to je potihnil smeh, in vseh oči so se obrnile proti kraju, kjer se je mej zelenim vejevjem prikazoval tovariš

Mihač s svojim spremstvom. Bile so četiri ženske, v slabih raztrganih oblekah in razuzdanega lica. Tirale so s seboj starega osla, ki je bil obložen s koši in drugim pohišjem te tolpe, ki ni bila nikjer doma ali pa povsod, kamor jo je ravno nanese usoda. Kakor se je v družbi že pripovedovalo poprej, bil je Mihač zares vinjen, in ženske so nad njim neprestano kričale, ko se je opotekaval pred njimi. Dospevši na mesto, kjer so imeli drugi taborišče, zložile so breme z osla ter ga zapodile v gaj.

„Kaj bodele skuhale,“ vprašal je Tinač, „vsi smo lačni. Ali imaš kaj prida v koši, Barba?“ S temi besedami se je obrnil k starki, ki je bila nekaka zapovednica ženskemu oddelku Kljukčevega krdela. Temno je gledala ter imela tako resast nos, da se je takoj videlo, da je to nestrpeljiva in hudobna ženska. Njene tovarišice so bile nekoliko mlajše, a navzlic temu so napravljale še slabejši in odurnejši utis.

„Bodem vam že kuhala, če že naprej vse sneste in požrete,“ jezila se je Barba ter zlagala iz koša skleda in lonce. „Pesek in vodo vam bom kuhala, in drugega nič! Namesto moke tlačila vam bom pa blato v sok, če mi vse požrete, lačni požeruhi!“

„Kdo ti je pa stopil na prst, da si taka, kakor da imaš v sebi sršenovo gnezdo, Barbika, he!“

„A meniš, da imam kaj moke,“ togotila se je starka. „Lahko bi je imela, pa je nimam!“

„Potlej si pa sama kriva, če je nimaš, ha! ha!“

„Sama kriva! Temu Mihaču sem dala zadnje vinarje, in dejala sem mu: idi na Pijavo gorico in kupi moke! Tinač je lačen, vsi bodo lačni, a skuhati jim kaj nimam! Uzel je denar, ali prišel je zopet k nam tak, kakor ga vidite! Oj tebi, preljubi sveti Valentin z Limbarske gore, bodi potoženo, da ste vi taka praseta!“

„Denar je zapil, praviš? rjul je Tinač. Hipoma je skočil kvišku ter pri bližnjem verbovji vrezal mehko šibo. Denar je zapil in za moko ga je bil uzel!“

„Saj ni res! saj laže, jecljaj je Mihač ter z debelimi očmi premeril družbo, prav kakor bi prosil vsakega pomoči. A nikjer ni srečal usmiljenega pogleda.“

„Kako pravi naša postava — govoril je Tinač in vihtel šibo po zraku, da je žvižgaje zapela; kako govori naša postava? Naša postava govori: Kdor okrade svo-

jega prijatelja, naj jih ima dvajset, a kdor ga oslepari, naj jih ima deset! Kolikor časa sem jaz pri Kljukčevi tovaršiji, veljalo je tako; ali ni res, prijatelji?"

„Res je!“ zaklicali so vsi.

„Lezi torej, moj Mihola, lezi z lepo mirnostjo!“

Mihaču ni bil všeč ta poziv. „Saj laže Barba, saj me ni nikdo videl!“ izgovarjal se je.

„Zapil je vse, zapil!“ oglašale so se ženske kakor žabe v luži.

„Kdo me je videl, prokleta!“

„Videl te ni nikdo!“ pritrdjeval mu je Tinač, „ali kje imaš denar?“

„Denar, — denar,“ in Mihač se je zagledal v sivo nebo, „denarja nimam! Izgubil sem ga!“

„Aha, zdaj je pa sodba končana!“ To rekši je pograbil Tinač pijanca za tilnik ter ga z veliko silo vrgel na zemljo. Potem mu je pa še z večjo spretnostjo naložil deset težkih in skelečih udarcev, da se je Mihaču majila koža mesec dni in da je konečno tulil, kakor bi ležal sredi peklenskih muk. Ječaje je ustal, ko mu je

bil odštet celi dar. Oni pa, ki ga je tepel, izpregovoril je z važnim naglasom:

„Zdaj veš, kako govori naša postava! Ker si osleparil svoje prijatelje, imaš jih deset! Če ti je ljuba taka moka, pa se še oglasi; mi smo vsak dan doma!“

Tedaj se je povrnil Nacón. Ob rami mu je visela zaklana ovca, katero je bil pograbil nekje na paši. Pozdravljali so ga vsi s klici radosti, in nastal je hrup in hohot, da se je komaj čula beseda.

„Kazalo je, da ne bo soka, a sedaj kaže, da bo pečenka!“ kričal je Tinač. „Ho! ho! Nacón, ti si poštenjak, da ti ga po Hrvaškem in Turškem ni para. A si jo spet s soljo?“

„S soljo in kruhom in z dobro besedo!“ odgovoril je oni ponosno.

„Je li še dosti takih?“

„Cela senožet se jih pase! In pastir je pol gluh pol slep! Nekaj dni bomo živeli kot Judje v Egiptu in meso se bo kuhalo v loncih!“

(Dalje prihodnjič.)

Maloruske narodne pesni.*)

III. Golobica.

prijaznem gaji pod zelenim dóbčkom
Sedéla je golobíca z golóbčkom.

Sedéla sta družno ter se poljubljala,
Sè sívimi krílci se objemála.

Golčí golobíca: „Ti srce móje!
Za tvóje živenje dala bi svóje.“

A skrivše pride lóvec do dóba,
Razžene, razlóči družna golóba.

Golóba vstreli, golobíco uhíta,
Dáje vodíce jej, síplje žíta.

Golobíci se nêče piti ni jésti,
Žálo jóče v ljuti bolésti.

„Čemú li nêčeš piti ni jésti?
Čemú li jóčeš v ljuti bolésti?“

*) Marsikdo bode vprašal, kako je to, da tudi „Slovan“, kakor vsi drugi listi, imenuje isti narod ruski zdaj Ruse, Velike Ruse, Male Ruse, zdaj Rusine, Rutence itd. V tem pogledu je treba jasnosti.

Neki gospod (v. Nomenclation der oesterreichisch-ungarischen Russen, Wien 1885, Verlag des „Parlamentär“, I. Reichsratsplatz 8.) razlaga ime *Ruthenus* tako le. Oblike: *Rusin, Sribin, Bolgurin* itd., so jezikoslovcu obče znane. V besedi Rusin so konzonant s Grki srednjega veka izgovarjali kot ž, torej se je ime *Rusin* z grško končnico „os“ glasilo: „Ρουθινος“ ali „Ρουθινος“, a latinski: „Ruthenus“. Vidi se torej, da Ruten, Rutenec ni slovanska oblika; kajti tudi nadvladika Laski (1514) imenuje moskovske Ruse „*Rutheni* albi“, a zemlja, v kateri so prebivali Rusi, zvala se je le „*Russia*“, n. pr. Russia alba (to je moskovska Rusija), Velikaja Rossija, Malaja Rossija. Kralji ogrski so v XIII. stoletju rabili izraz „*Russia hungarica*“. Vidi se torej, da se je zemlja imenovala vedno Rusija, katera je imela razna epiteta, kakor: Velika Rusija, Mala Rusija, Bela Rusija, Rdeča Rusija; a to so imena, katera so z večine naredili učenjaki. Imeni „velika“ in „mala“ Rusija sta brez dvojbe nastali v pisarni carjigrajskega patrijarha. Kodin imenuje „Μικρή (Μικρά) Ρωσσία“ in Μεγάλη Ρωσσία“.

„Kakó bi li píla, kakó bi li jéla,
Ko ní nikógar, da ž njim bi živéla!“

„Jaz ímam krasnih golóbov do vólje,
Izbéri ga, kdor ti prija najbólje.“

„Oj, pač sem hodíla ter jih izbirála,
A svójemu slíčnega nísem dostála.“

„Mój je bil míl, sivokríl in díčen,
Črnoobrven, rudečelíčen.“

„Vzdíhala bódem, tožno solzéla,
Dokler na svéti bódem živéla.“

„Oj lèti, lèti v gaj zelenéči,
Ako pri mèni živíš v nesréči!“

Vzletí golobíca, vzletí do dóbčka,
A sama živí, ker — níma golóbčka.

To so učena imena, katera nam kažejo velikost; „beli“, „črni“ in „rdeči“ Rusi so bili imenovani po barvi. Za nas je najvažneje to, da se vsak ud ruskega naroda, kjer koli stanuje, imenuje le Rusin, in vsak Rus govori le „po ruski“, in narod sam ne pozna jezikov: rutenski, rusinski ali maloruski. Poljaki in Slovaki, bližnji sosedje ogrskih Rusov, imenujo jih: *Rusnjake*, a njih jezik *ruskij*.

Resnica je, da so pokrajine imele razna imena, kakor: Velikaja Rossija, Malaja Rossija, vendar pa ne smemo nikakor po pokrajini imenovati jezika; takisto bi bilo napačno, ako bi kdo govoril, kakor govoré nevedni ljudje, o kranjskem ali štajarskem jeziku; takisto je popolnoma neosnovano, ako bi kdo govoril o hercegovinskem ali bosenskem jeziku, ker takega jezika ni, dasi ga Nemci preradi vlačijo v svoje knjige; tudi Poljaki razločujo Veliko Poljsko in Malo Poljsko, a jezik poznajo samo poljski.

Rusi prebivajo v naši državi v treh pokrajinah: v Galiciji, Bukovini in na Ogrskem; tu je tega naroda do 3½ milijona. Ako torej hočemo te Ruse razlikovati od ostalih Rusov v ruskem carstvu, recimo, da so gališki, bukovinski ali ogrski Rusi, a le ne Ruteni.

Uredništvo.

Drobne povesti.

Češki pisal Svatopluk Čech. Poslovenil S. S.

IV.

Napoleon.

Do zdaj se živo spominjam — pripovedoval mi je v iskrenem trenutku prijatelj odvetnik — kako nejevoljno sem ustopil prvič v pisarno dr. Kaline. Umel boš to lahko, ko ti razložim tedanji svet svojih nazorov.

Izvolil sem si nauk prava, jedino zategadelj, da bi ugodil želji svojega očeta. Sicer mi pa niso bile le vse štiri fakultate, temveč v obče vsak običajni poklic mi je bil jednako proti misli; protivila se mi je vsa uredba človeške družbe in duh moj je sanjal o svetu boljšem, neskončno krasnejšem, v kateri bi se preselil tudi sedaj rad, ko bi ne ležal samó v vročih glavah nepraktične mladine.

Ravno ko sem prebil prava, umrl mi je oče. Udarec ta me je pretresel silno, toda pretrgal je ob enem jedino vez, ki me je do sedaj vezala na zoprno družbo. Mogel sem se sedaj popolnoma zateči do svojega idejalnega sveta.

Zavržši z zaničevanjem misel na daljnje skušnje in prakso pravniško, naselil sem se pri svoji dobri materi, živeči o skromni pokojnini v starem lovskem gradišču, katero je milostiva gosposka posvetila v zavetišče vdovam po svojih uradnikih.

Bilo je narejeno kakor nalašč za me. Gozd mi je gledal skozi okno, ko sem odprl zastarele, škripajoče šaluzije; gozd, krasan gozd se je raztegal okrog čudne rokokove stavbe daleč na vse strani. Tekal sem prosto med debli z mahovjem obraslimi, ležal na mahu in sklađal o šumenji bôrov prekrasne pesni, ki bi gotovo zaslule po celem svetu, ako bi se bile utelesile v črnilo in papir. Toda hotele niso v tako revno obleko. Poskušal sem to, toda vsi poskusi so se končali z mrčljivim brisanjem in trganjem te trohice, ki sem jo spravil na papir. Vse se je videlo na njem tako medlo, tako suho, iztrkano. Niti motni odsev mojih žarovitih idejalov. Zdelo se mi je, da s temi črnilnimi pisarijami prej oskrunjujem njihovo nedotakljivo uzvišeno krasoto. Uprla se mi je naposled moja pisava. Prenehal sem popolnoma truditi se za izrazi svojih misli in naslajeval sem se le v njihovem prostornem meglenem valovju.

Toda iz teh blaženih polusanj me je iztrgala skoro zoprna resničnost. Moj oče je zapustil nekaj dolgov, katere je imela mati plačati od skromne pokojnine — oskodica se je ugnezdila v najinem stanovanju — in v očeh dobre matere sem čital nemo očitanje, da z mladimi svojimi silami nikakor ne pomagam v zboljšanje najine usode. Očitanje to je bilo tem ostrejše, ker je ostalo nemo. Tako se je zgodilo, da sem krenil nekđaj v junaškem sklepu do najbližnjega okrajnega mesta. Tisoč briljantnih iskric je skakalo veselo po zmrzlem snegu, ki mi je škripal pod nogami, in z ivjem pokriti gozd, včasih tiho pokajoč, bil je podoben tajinstvenim kristalnim gajem. Toda meni so se glasili ti zvoki kakor oglašanje moje prave stoka-joče duše in ta zimska krasota ni mogla razjasniti oči izgnancu, ki je zapustil za vedno zapeljivi raj.

V mestu sem šel naravnost k drju. Kalini, ki je bil prijatelj mojemu pokojnemu očetu. Pozdravil me je uljudno in je zadovoljil po kratkem premišljevanji moji želji, da bi me sprejel v svojo pisarno.

Nato mi je razlagal obširno o „uzvišenem, toda težavnem“ poklici pravniškem. Prijala mu je očitno njegova govorniška improvizacija, katero je spremljal z jako dostojnimi izrazi v obrazu, seveda niti ne sluteč, da je budila njegova trezna prikazen z modrim tolstim obličjem pod žametasto domačo čepico v mojem pesniškem duhu le zaničevalno pomilovanje in da sem s težavo potlačil trpki nasmeh, ko se je v govorniškem svojem ognji vspel do „duhovnika v svetišči pravice“.

Svoj govor je končal z besedami: „Dà, mogoče je, zelo mogoče, da posvetim i pravega svojega sina“ — pri tem je poslal na me čez naočnike ošaben pogled in je ponovil krepko — „da, svojega pravega sina posvečeni službi prava.“ Tedaj še nisem vedel, kako važnost ima ta njegova izjava.

Odpustil me je zagotavljaše, da najdem pri njem dosti podpore in pripomočkov za daljnje nauke, pri čemer je pokazal v sivi kot pisarne; mene je pa pretresla lahna groza, ko sem tam zapazil ogromno omaro, nad katero je orumenela boginja pravice nepristranski tehtala v zarjaveli tehtnici mnogoletni prah in v kateri so se tlačile za motnim steklom vrste mogočnih pravniških knjig v sivi vezavi.

Tako sem prišel v pisarno drja. Pravoslava Kaline. Moja plača je bila vendar zelo skromna in moje delo je bilo v začetku le v tem, da sem napolnjeval tiskane blankete in prepisaval. Naša pisarna je bila čudapoln prostor. Bila je iz treh nepravilnih prostorov, polnih kotov, voglov in tajinstvenega somraka. Uzrok ti romantičnosti je bila okolnost, da je pridobil dr. Kalina po naključbi v last hišo, ki je bila morda najstarša po stavbi v mestu in se je spominjala gotovo na pisano življenje meščansko šestnajstega stoletja. Doktor si je napravil v njenem pri- tličji pisarno tako, da je dal prebiti debele zidove, ki so ločili tri nekdanje čumnate patricijske, in da je poklical na začrnele stene najročnejšega slikarja sôb v mestu. Toda prebijanje sten ni moglo uglasiti slikovite robotosti zjedinjenih prostorov in tudi boj slikarjev s srednjeveško temoto je ostal tolikodane brez uspeha. Moj pult je stal v najmanjšem izmej onih treh oddelkov. Bil je mej njimi najtemnejši in zarjavel kavelj, moleč z vrha obokanega stropa, vzbujal je v meni pošastne misli nategovanja na raztezavnico in drugih podobnih pojavov davnega prava kazenskega.

Toda zato je bil skozi jedino okno tega prostora dosti lep razgled. Videl sem čisto dvorišče, ličen vrt doktorjev in gozdnato selsko pokrajino z modrimi vrhovi v ozadji. Pa razgled je bil meni toliko, kakor lepa marginalna slikarija v starem folijantu. Kako pogostoma je poletel moj pogled čez rob suhih pravniških spisov na soč-

nato zelenjav vrtno, kako pogostoma sem se okrepčal s pogledom na modro valovje gorstva v daljavi, kako pogostoma se je zabaval utrujeni duh s skakljanjem vrabca z vejice na vejico ali s plesanjem belinov okrog velikih pisanih cvetov glogovih.

V ostalem moram že priznati, da je bila v to postransko arabesko mojih suhoparnih aktov upletena tudi človeška podoba. Nežno telo dekliško in na njem nežna glavica, pohlevno sklonjena kakor vijoličin cvet. Videl sem to zračno podobo često na dvorišči med šaro perutnine in na vrtu med pisanim cvetjem. Vedel sem tudi njeno ime: Jarmila.

Moram ti ob kratkem pojasniti izvor tega pesniškega imena.

Če je zares vsako dete stopnica v nebo, bil je moj načelnik že na pol svetnik. Devetkrat je obiskala tajinstvena čaplja njegovo domače življenje s polnoličnim angeljčkom v kljunu. — Po čudnih muhah usode je prišla vselej — deklico.

Načelnik je prenašal svojo srečo pogumno kot stojik. Govoril je navadno v šali o svojih deveterih muzah. Toda po obisku vsake take čaplje so opazovali na njem v pisarni znake napetega premišljevanja. Hodil je iz kota v kot s čelom globoko pripognenim, z rokama na hrbtu, mrmrajoč neumljive besede. Zatapljal se je tudi v nepraviški oddelek svoje knjižnice in postal unet bralec verzov in leposlovja. Časi pa je vsplamtela kakor svetel žarek skozi skrivnostno to početje poluglasna beseda: „Vlasta“ ali drugo podobno žensko ime. Gotovo že razumeš vse. V začetku načelnik ni imel še velikih težav. Prvorojenka je dobila krasno ime Božena, za njo so prišle: Olga, Ljudmila, Zdenka, Milada — toda pri šesti se je čutil nomenklator že v zadregi. Po naključji je dobil pa v roko Máchov „Máj“ in prečitavši prve strani, zadonelo mu je iz ust zmagonosno: Jarmila! Jarmila! Jarmila!

In za pojetsko Jarmilo je postala ta flora imen že zadosti divja. Chocholoušek je zakrivil Georgino, Antal Stašek ima na vesti Belo in ko bi ne bilo krepkega ugovora od koncipijenta, ponašala bi se bila poslednja s priljubljenim almanahovim nazivanjem Zora. Tako jo je imenoval načelnik iz obupnosti Pravoslavo.

Toda poročilo o teh terminoloških mukah zajemam le iz ustnih izročil pisarniških. Ko sem ustopil k drju. Kalini v prakso, hodil je že na sprehod s celo lestvico dekliških bitij, ki so se podaljševale polagoma od male Pravoslave tja do velike Božene kakor cevi pri pastirskih piščalkah.

Dà, za to žensko vojsko si videl že tudi ličen otroški voziček, kateremu je izpod zastorov gledal rdeč obrazek — moškega potomca gospoda doktorja. Dà, temu je prišel naposled k deveterim muzam tudi Apolon in je bil — umeje se — pozdravljen z radostjo, kakeršno vzbuja zares le prihod božanskega gosta.

Njegovo ime ni prouzročilo nikakešnih skrbi; bilo mu je že davno odločeno kot plod najskrbnejših uvaževanj. Glasilo se je priprosto: Ivan. In kedarkoli je kdo vprašal srečnega očeta: je li to Ivan Nepomučan ali Krstnik, ali Evangelist, ali drugi, nagnil se je vselej z nasmehom k ušesu vprašalčevemu in držeč poleg tega na ustih raz-

prostrto dlan, zašepetal je, da je bilo slišati tja za druge duri: „Žižka“.

Dà, Ivan Žižka. Dvojim, da je bil tako upisan v krstne bukve, toda v duhu mu je podelil doktor zares imenovanega patrona, s trdnim prepričanjem, da bi slavnij Taboritov ničesar ne ugovarjal proti takemu imenjaku.

V pisarni pa se je prijel malega Ivana Pravoslavo- viča priimek Napolejon. Nastal je od tod, da je dr. Kalina, oduševljen čestilec velikega Korzičana, blizo deseti dan po rojstvu svojega princa zasledil na njegovem čelu in v njegovem pogledu nekaj genijalen napolejonski izraz in da te svoje opazke ni utajil pisarniškemu osebj.

Ivan Ž. Kalina je bil takrat, ko sem ga spoznal, zelo čedna oseba polnoličnega obraza, nežnega, malo privihanega nosu in jasnih, včasih strmečih in izbuljenih oči. Obličju temu je pristala izvrstno kvačkana snežnobela čepica; izpod njenega čipkastega roba, prevlečenega z modrim trakom, padal je na visoko čelo šopek svetlih las. Postavo njegovo je mično ovijala snežnobela plenica, prepasana z rdečim povojem. Iz njenega nabranega obrobka je gledal zdravo rdeč obrazek kakor svež popek vrtnice iz papirnatih čipek.

Čudiš se gotovo, da opisujem to nežno bitje s tako epsko natančnostjo.

No vedi, da opisujem prihodnjega mesijo našega naroda; ni še sicer odločeno, v kakem smeru poseže v zgodovino ljudi, ali kakor svet pretresujoč preustrojitelj društva, ali kakor velik državnik, ali kakor genijalni vojskovo- voj, odličnejši od Žižke in Napolejona — in to poslednje se zdi resnici podobno z ozirom na zgodnje veselje, katero je kazal Ivanček do svinčenih vojakov, lesenih sabelj in drugega bojnega orožja — toda gotovo je, da se smemo nadejati od njega prekrasnim stvarjem. Dr. Kalina je o tem prepričan, in dr. Kalina se ne moti — kakor trdi krepko — nikdar.

Razven tega je igral tudi nežni Napolejon v življenja mojega usodi odlično ulogo, in to je, o čemer ti ravno hočem pripovedovati.

Omenil sem že glavice, ki mi je nevedoma oslajevala pusto pisarniško poslovanje. Takoj ko se mi je lahna ta podoba prikazala prvič, na vrtu tedaj s snegom zapadenem, z lahno rdečico od mraza na licih, obkrožena z ledeno pletenino zmrzlih vejic in z belkastimi resami ivja, svež spomladanski obrazek v zimskem okvirji: v tem trenutku se mi je takoj zdela vila iz onega zračnega sveta, iz katerega sem bil nedavno izgnan v surovo resničnost. V njenem spremstvu sem se povrnil zopet tja. V beduvinski bajki vzraste pred Antaro sredi puščave čarobno zračno mesto, slepi ga s čarobno svojo krasoto kakor stkano iz škrlata in zlata jutranjih oblakov, in kedar tam Antara ustopi v blestečo palačo, najde v njej čudokrasno kneginjo duhov; tako je plaval pred menoj sredi pisarniške suhoparnosti basenski sedež mojega sanjarstva in pogostoma, prepustivši uzdo konju fantazije, sklopivši oči, zajezdil sem na njem k mili, mali kneginji svojih sanj.

Bila je torej to ljubezen popolnoma zračna; o njej ni imel niti predmet njen najmanjše slutnje. Resničnega „znanja“ nisem se domislil niti v sanjah. Saj še nisem bil nič v svetu, niti da bi pomislil na to, da postanem kdaj nekaj.

Od začetka je zasnoval z menoj načelnik rad pravniske razgovore, priporočal mi pripomočke k naukom in izpraševal, kdaj že ugriznem v pusto jabolko izpita; cikal je na povišanje plače, ko postanem sposoben za substituta; da zadela me je naposled čast, da sem bil počasi s koncipijentom privzet v svetovalstvo o bolj zapletenih dogodkih, seveda le bolj za mojo vzpodbujanje in pred vsem, da bi se mogel diviti pravniški bistrournosti načelnikovi. Toda morda je spoznal, da nimam zmisla za uzvišeno krasoto Temidino; morda mu je omrzelo prazno popraševanje po izpitu; morda je izgubil popolnoma vero v mojo pravniško zvezdo — naj si že bode tako ali tako, stopal sem bolj in bolj v ozadje in se izgubil v njem naposled popolnoma. Posvetovanja so se že vršila brez mene, načelnik je prenehal z menoj govoriti o zakonih in izpitih in potem me je razločevalo od ostalih mundantov že le milostivo nazivanje: kolega! Pa tudi ta: kolega! postajal je dvomljivejši in nejasnejši, kradel se plašneje čez nevoljne ustni, dokler ni zamrl popolnoma. Postal sem goli gospod Beneš, golo ime brez vsega pomena. Dr. Kalina se je navadil očitno zmatrati me za izgubljeno bitje.

Sam suhi, mršavi sollicitator, ki je bil videti kakor utelešeno eksekutorsko poželenje, gledal me je zaničljivo. Da, padel sem na veljavi zelo pod mundante. Ti so prepisovali vsaj pravilno, mej tem ko so se v mojih prepisih kazali vsak trenotek pogreški, ki so svedočili o basenski razmišljenosti. En tak pogrešek me je spravil v posebno mučno zadrego. Ob nekem času je namreč prihrumel dr. Kalina iz svojega oddelka, mahaje silno s prepisom za tožbe, katero sem malo pred prepisal.

„Gospod Beneš! Gospod Beneš!“ klical je zlovestno.

„To presega že vse meje. Na koga je tožba Bubnikova?“

„Na Barbaro Hubačkovo,“ odgovoril sem v zli slutnji.

„I no seveda! Na Barbaro in nikakor ne na Jarmilo!“

To je grozno! Jarmila in Hubačkova — sam Bog vé, kako se vam je pripetila ta spojitev! Morebiti vendar na zadnje niste mislili na mojo Jarmilko?“

In ukor načelnikov je prešel v buren smeh, v kateri se je spustilo veselo vse pisarniško osebje s koncipijentom na čelu. Le utelešena eksekutorska strast, katera je sploh bila smehu nepristopna, metala je na me čez motna očala poglede strupene škodoželjnosti.

Jaz sem sedel tu uničen, s plamtečo rdečico v obrazu; načelnik se seveda še z daleka ni domislil, da bi ta rdečica imela uzrok v čem drugem, nego v sramu zaradi storjenega pregreška.

Sicer pa moja tedanja zračna ljubezen ni niti mogla vzbuditi očetovskega nepokoja. Toda prišel je čas, ko je začela vendar dobivati bolj telesno podobo. Prišla je pomlad in Jarmila, zvesta svojemu imenu, mudila se je rada na vrtu, kateremu so se veje sedaj bliščale v lepodišnem cvetnem snegu. Pri tem se je dogajalo večkrat, da so se srečali najini pogledi. Vsako tako srečanje je bilo za me dogodba. Vedno sta mi pa žarili še dolgo potem v duši ti dve veliki krasni zvezdi, ki sta se svetili iz sanjarske sence dolgih črnih trepavnic.

Pa približala sva se še bolj. Hodil sem po bližnjici iz svojega predmestnega stanovanja v pisarno skozi zadnji hišni uhod okolo vrta in čez dvorišče. Krasnega jutra maja meseca korakam tako ob priprostem plotu vrtne, ko zvabi mej tem zvonek glas in smeh moj pogled na skupino, ki je bliskoma ustavila moj korak in vzpodbodla srce moje do hitrejšega bitja. Skozi luknjo zapletenih vej, gosto obsutih z belordečim cvetjem, pripogibal se je čez plot veseli obraz Jarmile, držeče v rokah malega Ivana. Dete je trepetalo nepotrpežljivo z ročicama in devojka se mu je smejala ter ga tešila — na poti pred menoj je ležal sveže utrzan popek vrtnice, ki je najbrž detetu čez plot nagnenemu padel iz ročic. Pozdravil sem molče in pobral popek, podal ga otroku, ki se ga je veselo polastil z nerodnima ročicama. Zardela devojka je nagnila k meni glavo in zašepetala: „Hvala, gospod Beneš!“

Nepregovorivši besedice, odšel sem z nerodnim poklonom. Ta neznatni prizor se mi je zdel ogromen korak naprej. Misli moje so se pečale dolgo z vsako njegovo podrobnostjo. Njeno oko je ljubeznjivo počivalo na meni, moje nevredno ime je zadržalo na njenih ustnih, njena glavica se je pečala nekaj časa z mojo malenkostno osebo!

Še nekolikokrat so se ponavljali podobni gluhi prizori, da enkrat pregovorila sva že nekoliko besedi o lepem vremenu; toda nadaljnje dotike so bile pretrgane po naglem njenem odhodu. Želela si jo je neka teta v Pragi. Ostala mi je tu zopet le zračna Jarmila mojih sanj.

(Konec prihodnjich.)

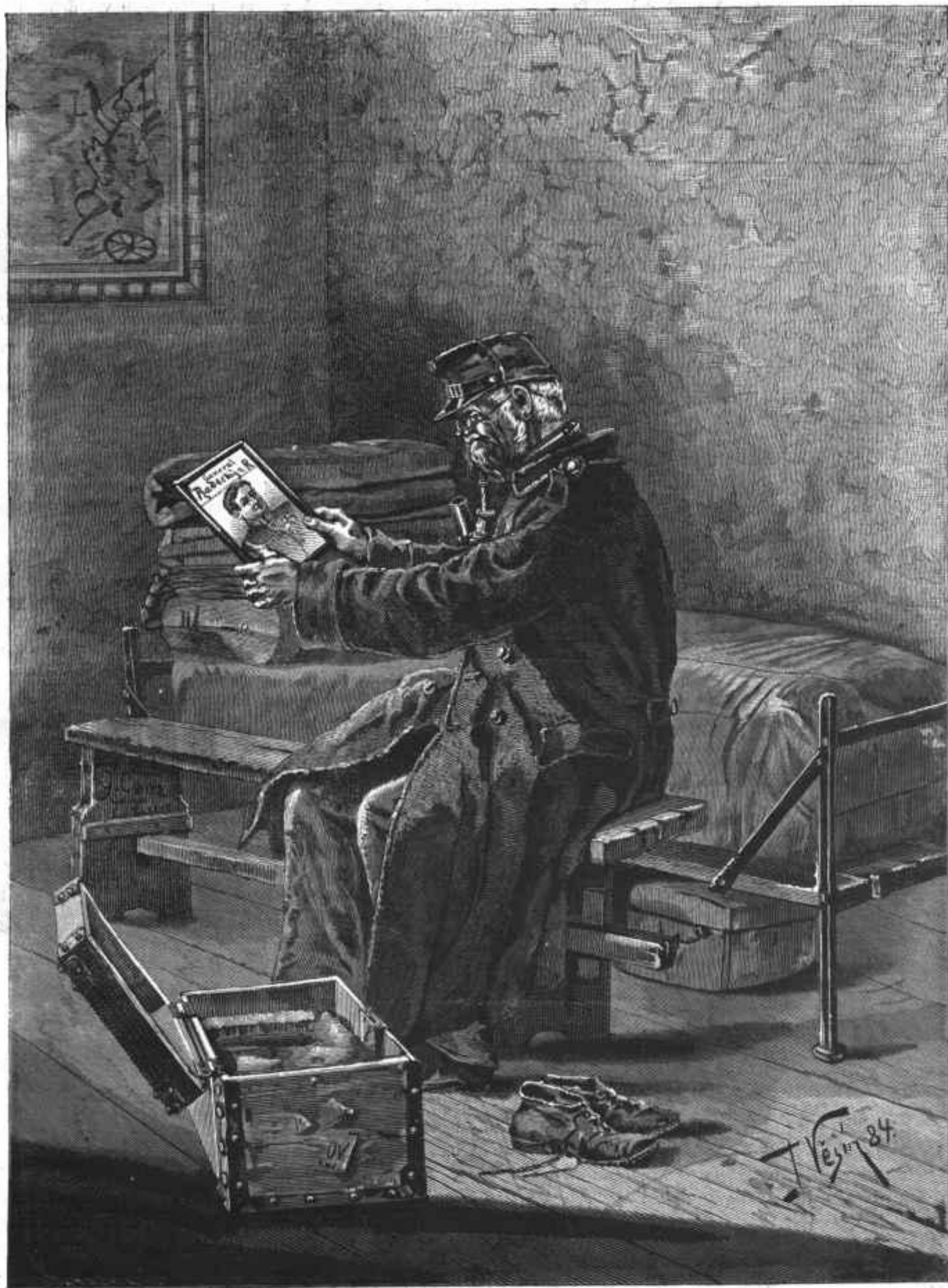
Hrvaški spomini.

Spisal J. Trdina.

(Dalje.)

Jaka narodna otpnelost in zamorjenost mi je bila dobro znana, ali me ni oplašila. Varaždinci so mi sploh zadržali in na skoro sem se uveril tudi sam, da so Medmurci jako pošteni, krotki in prijazni ljudje, s katerimi se more vsak človek prav prijetno pomenkovati in zabavljati. Njih okraj me je mikal najbolj izmed vse okolice varaždinske, ako izuzamem preljubke gorske Toplice. Celó po zimi sem mahnil dostikrat do Nedeljišča, kdaj pa še dalje, tja do Čakovca, ki ga zovejo Nemci in mnogi Slovenci Čakatur. V tem trgu je živel nekdanji moj součenec Sadar. Služil je tamkajšnjemu odvetniku, ki

menda ni znal dobro nemški, za koncipijenta. Čakovec ima tudi za nas veliko trgovinsko važnost zaradi glasovitih svojih konjskih sejmov. Jeden največjih je menda na konci junija. Šel sem ga gledat, pa sem se nameril brzo na vsakovrstne rojake: na štajarske Slovence, kranjske Dolenjce, Ribničane, Lašičane in primorce, ki so prišli kupovat male ali iskrene in ustrajne konjičke hrvaške pasmine, katerih je vse mrgolelo po trgu in obližji. V krčmi me je naprosil zastaven Ribničan, da sem mu pisal več listov v Ribnico, Trst in Gorico. Ko mu nisem hotel nič računiti, bil je tako moški, da mi je za nagrado

Spomini starega dosluženca.

najel čeden kolesec in me odvezel sam v Varaždin. Mož se je bil pri vinu udobrovoljil in mi pripovedoval spotoma sto mičnih in nemičnih reči iz svojega življenja, baratanja in potovanja. Hčer svojo Ančiko mi je ponudil za ženo, veleč, da je dopolnila res da še le sedemnajsto leto, ali je dorasla in se razvila tako hobotno, „da že vse iz nje kipi in je je povsod dosti.“ Onkraj Nedeljšiča se nama konj splaši in jaz sem se silno bal, da naju utegne zvrniti v kako grabo ali v Dravo. Prišedši do mosta pa se je ustavil, kakor da bi ga bil kdo prikoval k tlom. Jaz skočim z voza in odidem proti mestu peš, Ribničan pa se je še dolgo péhal, jezil in rotil, predno je oživil uporno žival, da se je hotela obrniti in ga vlekla v Čakovec nazaj.

Pustne dni me je povabil varaždinski duhovnik Mlinarič, jako naroden Medmurec, da bi šel z njim v Prelog k rodbini njegovi. Trg Prelog jemlje jako velik prostor in je mislim največja naselbina vsega poluotoka. Živel sem tamo mastno in veselo, kar se daje misliti. Precej prvi dan sem se seznanil z devetdesetletnim možem, ki je bil zdrav in trden kakor da ima komaj 60 let. Vprašal sem ga, kakovih pravil se je držal, da je učakal toliko starost in si ohranil tako krepko telo. Starec se je nasmijal in dejal: Jaz nisem imel nikoli nobenih posebnih pravil. Živel sem kakor drugi, samo kave nisem hotel nikoli piti. Zajuterkoval sem rajši polič vina s prekajenim mesom ali pa s slanino. Menim, da mi je baš ta navada najbolj podaljšala življenje. Verjemite mi, da je kava strup, ki suši kri in slabi mišice, da človek kmalu opeša in zagine. G. Mlinarič me je uzel s sabo v bogato prijateljsko hišo, v kateri je prebival nekaj časa mažarski begunec, ki se je bil udeležil boje prav znatno ogrskega prevrata l. 1848. Da je vlada zanj zvedela, posadila bi ga bila brez dvojbe v hudo ječo, ali dasi je veliko ljudi znalo, kdo je, ni se vender našel nobeden izdajalec, ki bi ga bil ovadil gosposki. V ti gostni hiši sem obedoval, južinal in večerjal in jo zapustil še le malo pred polunočjo. Bilo se je zbralo precejšnje društvo gospode obojega spola. Pogovarjali smo se o marsičem, jedine politike se nismo dotaknili dolgo časa z nobeno besedico. Prva jo je jela razpravljati neka gospa, ki ni mogla skrivati simpatij svojih do — Bahove zisteme. Hvalila je na ves glas dunajsko vlado, da bo uvedla v višjih šolah namesto nekdanje mrtve latinščine nemški jezik, ki bo mladini veliko koristil v dejanjskem življenji in jo pouzdignil na vrhunec sedanje človeške izobrazenosti. Vsa družba se je zakrohotala o teh besedah, hišni gospodar J. pa je dejal: Škoda, milostiva! da vam Bog ni podaril brkov. Taki biseri novodobne lojalnosti se ne nahajajo pogostoma v naši deželi. Da ste mož, ne pa gospa, potrdila bi vas Bab in Kempen z radostno dušo precej za županijskega poverjenika ali pa za policijskega ravnatelja, kakor bi sami želeli. Gospa se je zasmijala: Govorite, kar Vam drago. Vi možaki ste svojeglavci. Značajnost je lepa reč, ki pa danes mnogo več škodi nego koristi. Jaz bi vsrijela od vlade vsako službo, še Bog, če bi mi jo hotela dati, in tako bom učila tudi svoje otroke. Človek ne sme biti „übertrieben“.

Z bedasto gospo se nismo marali pričkati, začeli pa smo zdaj tudi mi politikovati. Bahovo vladavino sodili in obsodili smo vsi jednako; ko pa smo prešli na narodnostna vprašanja, jela so se mnenja brzo razhajati. Po dolgem pomenku in porekanji dvignem kupico in napijem na srečno zjedinjenje lepega Medmurja s hrvaško domovino. Društvu napitnica moja vem da ni dobro došla, itak so trčili z mano vsi brez izimka in izpraznili kupice. Storili so to iz priljudnosti in ugodljivosti, da ne razžalijo gosta. Ta prijaznost dokazuje, da Medmurci niso bili takovi trdokorni in strastni nasprotniki, kakor na pr. Rečani. Jaz sem vedno trdil in sem uverjen še zdaj, da bi se z modro agitacijo dali brez velikega truda prebuditi iz pogubnega mrtvila in oduševiti za hrvaško narodnost in kraljevino.

Zvečer smo šli vsi zajedno gledat plesno veselico, katero je priredila preloška hotvoleja sebi na čast in krasoticam svojim na prisrčno, nepozabno radost. Prostorna izba se je napolnila od jednega konca do drugega s plesalci in plesalkami. Videl sem mnogo svežih obrazov, svetlih oči, okroglih predražestnih ženskih teles. Deklice z večine niso bile oblečene nič slabše nego slovenske gospodične v malih naših mestih, kadar pridejo na kako čitalnično zabavo. Najbolj me je zanimalo in veselilo to, da na preloškem plesišču nisem slišal nijedne tuje besede. Tako korenito hrvaškega občinstva nisem pričakoval v obližji Mure in azijskih Mažarjev. Prešinjale me je strah, da mi bo žalila oči in ušesa marsikatera bahato našopirjena, mrzka Sara in trličasta glavobolna Mari, našel pa sem same ljubeznive domače Márice, Kátice in Ankice. Prepričal sem se zdaj in pozneje, da društvenega življenja medmurskega niso še izpridili in ostrupili niti Abrahamovi niti Hermanovi nasledniki.

O veliki noči je prišel k meni uradnik Dragutin S., s katerim sva se bila pred nekoliko dnevi pri Muzlerji pobratila, in zaklical z zapovedujočim glasom: Le urno se napravi, da pojdeš z mano. Jaz grem v Križevce po ženo. Boš videl, da ti ne bo žal. Takove zabave še nisi doživel na Hrvaškem, kakor te čaka v domoljubnih naših Križevcih pri slavnih „šljivarjih“ in lepih njihovih „curicah“. Jaz sem bil precej pripravljen, kajti sem že dolgo želel videti to narodno mestece. Vozila sva se nekoliko ur, kar naju ustavi dobro rejen bradač z besedami: Dragutine, kreni na levo! Gospa tvoja je pri meni, pripehljala se je s Križevčani in dejala, da te bo tukaj počakala. Ti in tovariš tvoj bosta obedovala z nami. Ker sveti zdaj mesec in je vreme toplo, odvezete se domov lahko po noči in ostanete ves dan v veselem našem društvu, v katerem sem vam porok, da se vam ne bo tožilo. Na tak način sem izgubil priliko nagledati se križevskih imenitnosti, ali v gostoljubni hiši S-ovega prijatelja Mirka sem se dobrovoljil tako krasno, da sem hvalil Boga za naključje, ki je odvrnilo mene in tovarša od daljnje vožnje. Družba naša je dobila že dopoldne čez četrdeset udov, med katerimi je bila dobra tretjina gospá in gospodičen.

(Dalje prihodnjič.)

Namen und schwinden der Slaven.

Von Karl Sicha, beneficiat in Eggenberg, emer. dech. und pfarrer. Laibach 1886.

(Dalje.)

C. V *Sveviji* (*Slaviji*). Nikjer drugod niso Slovani tako silno izginoli kakor v *Sveviji*.

1. V zapadni *Sveviji*. Severno od Vindelicije onstran Dunava je bila Hermundurija do Zale in srednje Labe. Hermundurija je na jugu vsaj nekoliko mejila na Dunav, vsaj med Ratisbono in Pasovom, na zapadu pa po lesu Bokenis z „germanskimi“ Kati; ali njene meje so segale i do Meliboka. Severna meja pa je bila tam, kjer se Zala steka v Labo. Grk Strabo imenuje Hermundure Theuri Chæmæ. Ako se izpusti Ptolomæjev (sic!) Chæmæ in Tacitov Hermun, ostane *Duri* in *Theuri*, morebiti po južni veji Tur-ones in Tur-i. Kasnejši pisatelji jih imenujo Thuringi, Thoringia, iz česar je nastalo Thüringen. Čehi so jih imenovali Durince. Sami pa se niso imenovali ne Hermunduri ne Theurichæmæ, no Srbi, Srbové.

Hermunduri, Markomani in Kvadi so šli z Attilo v Galijo pod imenom Thuringi. Hermunduri so bili pri svevski zvezi in so imeli svoje deželne kneze, ki so bili markomanskosvevskim kraljem podložni. Neki hermundurski knez se je zval Vibilius. Vibilius je imel prav slov. ime od vibiti, vibil (= izbiti, izbil). Thuringijo so si podvrgli Franki in Saksonci; pri delitvi frankovske države je Thuringijo dobil Ljudevit Nemec. Otton I. je bil poslednji vojvoda thuringiške saskega rodu, zato je tudi znal slovanski. Malo pred delitvijo prvotne Thuringije (528) so imeli kraljeviči že nemška imena: Balderich, Bertarich (Balderić, Bertarić?), osobito pa Irminfrid, čegav oča se je še zval Basin. Ta prikazen menda prihaja od sosednjega prijateljstva in od zakonskih zvez.

Danes so Turingi (Hermun-Duri, Theuri-Chæmæ) Nemci, toda ponemčevanje se je vršilo počasi. Ko je bila dežela podvržena, naselili so se ondi Nemci, ki so ji gospodovali, toda prvotni narodi so še stoletja ohranili svojo slovansko narodnost. Turinški Svevi pa so ostali daleč čez leto 900 Slovani. Bavarski vladiki jih imenuje v neki kolektivni pritožbi meseca avgusta 900. l. izrecno Slované, Morace, Moinmare, in nadvladika jih imenuje v predložnem poročilu Slované, Maravenses. Ovde so Slovani = Vinidi, Moinvinidi, = Moinmarii, Moraci = Radenzvinidi = Maravenses. — Ker je tu govor o bavarških Slovanih, nastaje pitanje, od kod prihaja prikazen, da se imenuje Moinvinidi in Radenzvinidi tudi Marii, Maraci celó Maravenses? Istočno od Pasova, na današnjem Gornjeavstrijskem je reka in grad Marbach; reko je Tacit ravno tako imenoval Mar-us, kakor so glavno reko na Moravskem Rimljani imenovali Mar-us. Po prepisavanji je nastalo iz Mar Mar-ii, Mar-aci, Mar-avenses, dasi so se ti kakor oni prebivalci sami imenovali Moravane, Moravce. Bavarski Maraci = Maravenses so bili v pasovski vladikovini, a ne na Moravskem.

Teh Turingov, ki so se sami imenovali Srbe, ne pa Hermundure ali Theuri-Chæmæ, Turinge ali pa Nemce, bil je jeden istočno od Zale bivajoč del za Svetopolka pri velikomoravski zvezi; po Svetopolkovi smrti pa se je oklenol, kakor Čehi, Karolinga Arnulfa. Ti Srbi

Turingi se niso izselili in tudi kar tako niso izginoli, no so se sčasom ponemčili. Mnogoštevilna imena rek, krajev in gor s slovanskimi koreni in nemškimi končnicami nas spominjajo nekdanj tukaj bivajočih Slovanov: Bokenis, Lemnitz, Orla, Bucha, Laskan, Quaschwitz, Kulmbach, Milz, Homolinburg, Kolnitz, Polnitz itd.

b) Tacit imenuje k zapadnim Slovanom ali Polabskim Slovanom severno od Hermundurov spadajoče narode: Semnones, Lankobardi, Angli, Rheudini, Varini, Eudosi, Nuitones, Svardones. *Semnoni* so bili najimenitnejši; za Karola Velikega so jih Franki imenovali Vilce, sami pa Veletabe. Lankobardi in Angli so se v V. stoletji izselili: *Angli* z jednim delom sosednjih Sasov na Britansko. *Lankobarde* nahajamo v jugoslovanskem kraljestvu ob Dunavu, od koder so šli v Italijo. *Svardoni* izvajajo svoje ime ali od jezera Zvarina ali pa od reke Svartava, ki se steka v Travo. Trava je dobila ime od *trava*, *e*, ali pa od *trav*, *a*, *o* (deroč, *a*, *e*). Svardoni so bivali ob svevskem morji med Kielom in Šverinom. Ti Slovani so preminoli in zdaj je ves kraj nemški. Ravno tako so preminoli, t. j. se ponemčili *Varini* med Labo in Rostockom (Roz-toky) ob reki Warnow (od var, variti). Veliko imen rek: Jasenica, Milnica, Brezenica, Lumenica; vesnic: Dobrotin, Lomena, Upal, Los-ice, Svis-ov in dr., pričajo, da so bili ondi Slovani. Rusi so še v XVI. stoletji imenovali baltiško morje: vareckoje morje; Varini so se tedaj že davno prvlje imenovali po slov. Varegi in njihova dežela: Varecko. Od tod so prišli v IX. stoletji trije bratje: Rurik, Sinav in Truvor k Rusom, a ne od tujega naroda (Normanov), čijega jezika ti Slovani niso niti umeli.

2. V južni *Sveviji*. Hermunduri so mejili na severji do Zale in Labe, na jugu pa do Dunava. Podunavski Svevi so bili: Hermunduri, Narisci, Baemi, Markomani, Kvadi. Kvadov meje so natanko poznane. Na jugu je Kvadija segala do Dunava, na istoku do Grona, na severji do velikih Karpatov in sosednjih Avarinov (Obra-vini) juxta caput Vistulæ, in na zapadu do malih Karpatov ali Belih gor (po Strabonu do Koldui = kol dolu), ki so bili za Rimljanov istočne veje horkynskega lesa. — Ker so meje istočnih in zapadnih podunavskih Svevov (Kvadov in Hermundurov) poznane, znane so tudi meje v njih bivajočih podunavskih Svevov: Naristov, Baemov in Markomanov. Kvadi so bivali ob Vagu in Gronu (kjer so danes Slovaki), Markomani pa so tedaj kot podunavski Svevi imeli *zapadno* od njih ob Mar-reki (Moravi) svoja sela. Tudi Baemi so bivali kot podunavski Svevi na zapadni strani Markomanije; Češko (Boihoemum, Buje-mum) se je med Moravani in Naristi v oski zagvozdi dotikalo Dunava. Prebivalci dežele Boihoemum so se že od nekdanj imenovali Baemi; ali po deželi Bujémum, Boihémum bi se morali zvati Bujemi, Boihémi; vendar kakor se pravi mé, tvé, své za m-uj, m-oj-e, tv-uj, tv-oj-e, ter se uj, oj ispahne, tako je tudi nastalo iz B-uj-émi: B-oj-hémi B-émi, B-aemi. Tacit pozna tu samo Markomane, Baemov on ne pozna. Zgodovinarji so z imenom

Markomani lahko razumeli Baeme, ker so si oboji za Morabuda osnovali skupno *jedno* kraljestvo. Mali in hrabri Naristi ob reki Nar (l. 853. Nardina imenovani), od Gabrovega lesa do Pasova med Čchi in Hermunduri zagvoženi, izginoli so skoro popolnoma iz zgodovine. Bujemi, Bojemi, Boemi so bili Svevi in so ostali do danes Slovani. Na Moravskem ni bilo pred XIII. stoletjem nemških krajev in so se še le kasneje nekteri ponemčili, ali kako? Arnoštov n. pr. so jeli imenovati Ohrensdorf, in zdaj se že uradno imenuje Ehrensdorf; Zabřeh je postal Hohenstadt. Na Štajarskem so Biskopov po nemški imenovali Piscovesdorf in Bischofsdorf, in zdaj Pichelsdorf. Danes je svevsko in ilirsko pobrežje severnega Dunava popolnoma nemško in ondi se nahaja v srednjem veku nastala pokrajina Avstrija. Ondi so Slovani izginoli. Avstrija se pravi po češki *Rakousi*; svevski koren je rak ali pa rákos, rogoz. Da je v ti besedi a = o, kaže sestavljenka rohožka, rogožka (schilfgeflecht). Blizu vira reke Dije (Thaia, po Ptolomaeji *Te*) se še danes spominjajo gradu Raps, ki se je prvlje zval Ragez, Rakez, Rachs in Rogaz; v vseh teh besedah je koren rákos, rogoz. Ptolomæos imenuje ravno ob viru Dije in dalje v ravnini malo svevsko deblo z imenom Rakatti. Pri Grkih se je *tt* zamenjavalo s *ss*, n. pr. *θάλαια* za *θάλασσα*, tedaj i Rakatti za Rakassi, Rakoussi. Kosmas imenuje okoli 1100. l. v isti okolici „castrum Rakouz“.

3. V ostali Sveviji. Ako so bili zapadni Svevi, ki so mejili neposredno z „Germani“, Slovani, kakor podunavski Svevi, tedaj so bili i ostali — Svevi in vsa Svevija je bila Slavija.

a) Arabec Ibrahim ibn Jakub govori 965. l. o Slovanih, osobito v Tacitovi Sveviji bivajočih: „Slovanska dežela se razprostira med syrskim (= srednjim) morjem in severnim ocejanom (= baltiskim morjem). Severni narodi so se vender nekoliko polastili teh dežel in bivajo do danes *med* njimi. Slovani so iz različnih debel. V *davnih* časih so imeli vsi jednega kralja, ki je imel naslov mâha (arabsko ime? ali od slov. maha-ti?) in je bil odviš spoštovanega rodu Valinbaba (Valin-Baba). Pozneje so postali nejedini in skupna vez se je raztrgala ter so se osnovale posamične zadruga, katerih ima vsaka svojega vladarja kralja. Zdaj so štirje kralji: kralj bol-

garski; Boleslav, kralj praški, češki in krakovski; Meško, severni kralj (= Měčyslav, velikopoljski kralj) in Nákon, kralj na zapadni strani slovanskih dežel (polabskih Slovanov).

Nákonovo kraljestvo mejí proti zapadu na Saksonsko in Hermanovo deželo (mejnega grofa lüneburškega). Od Mezibora do Majaliha (?) je deset milj, od tod do mostu čez Labo 50 milj, in ta most od lesa je jedno miljo dolg. Od mostu do Nákonovega gradu je kakih 40 milj. Ta grad, Viligrad imenovan, je pri jezeru sladkoj vodoj, kakor z večine gradovi pri Slovanih. Od Viligrada do morja je deset milj.“ — Boleslavovo kraljestvo je segalo od Prage do Krakova in na jugu do Ogrskega. Meškovo kraljestvo pa je največje in mejí na istoku na Rusko, na severji pa na Prusko. Na Bolgarskem Ibrahim ni bil. — „Slovani bivajo na obeh pobrežjih *benečanskega zaliva*,“ pravi Ibrahim. Ob jadranskem *morji* bivajoči Slovani so najhrabrejši in sosedje se jih boje. Njihova dežela je gorata in teško pristopna.

Za Ibrahima je tedaj še bila Tacitova Svevija, razven podvržene Turingije do Zale in današnje nadvojvodine avstrijske, tuje oblasti slobodna Slavija. Kraljestva češkega in poljskega ni več, in o Nákovem kraljestvu, kakor o Slovanih sploh ob spodnji Labi ni več ne duha ne sluha. Je še sicer češka krona in kraljestvo češko z Moravskim in ostanki Šleskega, vsaj tako svedoče napisi na avstrijskih penezih. Poljsko, ki je bilo nekoliko v germanski Sveviji, nekoliko v Sarmatiji, razdeljeno je na tri dele. Panonija, Karintija in Rhatija so bile ondaj razdeljene med Nemci in Mažari.

b) O Tacitovi Sveviji (= Slavija v istočni Germaniji) piše okoli l. 1075. Adam bremski to le: „Odra, odviš bogata reka *sloranske pokrajine* izvira v sila gostem lesu *Merahov* (= Mar-a-hen, Morav-en), ki teče proti severju se obrnovši sred slovanskih narodov (per medias Vinulorum populos), dokler ne priteče do Jumina, kjer loči Pomorjane od Vilcev.“ Vilci (tako od Franko-Gallov za Karola Velikega imenovani), sami so se imenovali Veletabe, bivali so na (današnjem) Braniborskem, ki je dobilo po njihovem ponemčenem mestu Branibor ime Brandenburg. — Pomorjani in Veletabi se niso izselili, in vender jih ni več. Kje pa so tedaj? R. A.

(Dalje prihodnjič.)

Program

za izvršbo narodne samouprave v Avstriji.

Pod tem naslovom je spisal neimenovan Slovan daljšo razpravo, ki jo je v nadaljevanjih lani in letos objavljala dunajski „Parlamentär“. Poslednji jo je zdaj izročil svetu v posebni knjižici. *)

Razprava, kateri se takoj vidi, da jo je spisal možak, ki pozna ne natanko zgodovino in politiko avstrijsko in pojdinih narodnosti naše države, je sama na sebi nenavadno in imenitno delo in velikega pomena za Av-

strijo kakor za njene narodnosti. Pisatelj utemeljuje najprej pozitivno svoj program, potem pa kaže z najbistrejšo kritiko na solnčne, kakor senčne strani drugih programov in dozdanih poskusov dejanjske politike.

Ni mu težavno predočiti, kako so na Ogrskem razven Mažarjev nezadovoljni vsi drugi narodi. Še Hrvati, ki bi se smeli gibati razmerno najprosteje, čutijo jarem mažarski; koliko bolj se čutijo nesrečne Slovaki, Rumunci, Rusi (Malorusi) in Nemci, katere vse hočejo potujčiti njih tlačitelji. Kar pa se dostaje narodov, ki so zastopani v državnem zboru na Dunaji, je očitno, da trpé razven Po-

*) Programm zur Durchführung der nationalen Autonomie in Oesterreich. (Von einem Slaven). Verlag des „Parlamentär“. Lerchenfelderstrasse 25 in Wien. Cena 1 gl.

ljakov vsi največ po osnovi deželnih zborov. Narodnostni boji se v njih ponavljajo povsod, kjer je prebivalstvo jedne in iste dežele pomešano. V zborih takih dežel gospodujejo bodisi naravne, bodisi umetne večine; te so nasproti manjšinam drugih narodnosti brezozirne, in nikakor se ni nadejati, da bi večine začele gledati v večji meri na pravice manjšin.

Po teh neugodnostih je dokipelo obče zlo do vrhunca; kajti razdraženost se zanaša iz deželnih zborov še v državni zbor, kjer se duhovi vznemirjajo še bolj. Zato je obče hlepenje po izpremambi zdanjih neznosnih, narodom kakor državi silno škodljivih razmer.

Narodom je zagotovljen obstoj in svoboden razvoj v XIX. članu osnovnih zakonov o državljanskih pravicah; ali deželni zbori niso zato pripravne oblike. Narodnosti morajo imeti v primernih skupinah in zastopih tako obliko, da nastopijo kot juristiške osebe. To jim zagotavlja navedeni član; ali izvrševal se doslej nikakor ni. Izvršba je možna jedino na podstavi narodnostne ali krajše narodne samouprave. Tako so avstrijski narodi nekdanj uživali bolj ali manj; s tem namenom so se tudi najbolj radovoljno združili v državo ob srednjem Dunavu. Slovenci so bili med prvimi, ki so pomagali povečati domačo moč habsburške dinastije; oni imajo torej za osnovo našega cesarstva že od začetka posebne zasluge. Slovenci tudi za poslednje dobe niso prenehali nikdar hrepeneti po združenju, ki bi jim dajalo poročstvo za obstoj. Pa tudi drugi narodi so prvotni v državi; Mažarji in Poljaki pa, ki zdaj gospodujejo tu in tam v Avstriji, imajo najmanj utemeljenega zgodovinskega državnega prava za to. Poslednjega prava pač ni odrekati Čehom; tem torej ni zameriti, če se sklicujo na nje.

Ali tudi Čehi morajo biti dosledni ter skrbeti, da se združijo s Čehi moravskimi, šleskimi, pa tudi s Slovaki. To pa je tudi njim možno doseči jedino po poti narodne samouprave, katere se poprimejo gotovo tudi oni, če se izvrši brez kakih pridržkov, ki bi bili bodočnosti nevarni. Za narodno samoupravo je bil že nepozabni Palacký l. 1849., ko je zahteval za te nevarne dobe, da bi se Češka razdelila v češki in nemški del. Nevarnost pa je zdaj še veliko večja, ko gospoduje duvalizem nad nami in ko razjeda Avstrijo kruti boj po deželnih zborih v naši polovici.

Duvalizem ni nerazrušen, ker se upira na prosto pogodbo, in Cislitavija ima že zaradi finanjske strani prenapete Mažarje v rokah; treba je Avstriji samo zaresno hoteti, pa odstrani to hudo zlo duvalizma. Kajti narodi pod ogrsko krono ne bodo podpirali svojih tlačiteljev, tudi ko bi se Mažarji upirali nekaj časa. Tostranski narodi pa itak prek in prek želé, da bi se napravil mir. Dokler pa se ne izvrši narodna samouprava, tega ni pričakovati. Poslednjo pa je možno izvršiti jedino na podstavi novih samoupravnih oblik po odstranjenju dozdanjih deželnih zborov in prej ali slej tudi duvalizma.

Samoupravo je prirediti v Cislitaviji tako, da se napravi vsaki narodnosti posebe po jedna narodna samoupravna pokrajina ali skupina. Karkoli je Nemcev v naši državni polovici, zastopanih v raznih deželnih zborih, dobili bi svoj narodni samoupravni zastop,

ki bi opravljal jedino narodne stvari in predmete tega naroda. Tak zastop bi imel blizu tako področje, kakor zdanji deželni zbori. Kjer je narod obsežen po leži ali kjer imajo pojedini deli istega naroda specifične razlike in težnje, n. pr. gledé na cerkev ali pismeni jezik, tam bi se osnovali posebe okrožni zbori.

Vštric z narodnimi samoupravnimi pokrajinami in okrožnimi zbori bi se osnovala vladna namestništva in okrožna glavarstva. Vse drugo, kar ni specifično narodno, ampak obče in zares državnega pomena, obravnaval bi neizogibni osrednji parlament. Po taki državni preosnovi bi smeli brez pomisleka razglasiti nemški jezik kot državni, toda samo za potrebe, ki jih resnično kaže skupni državni interes. Dokler bi še ostal duvalizem, bile bi te narodne samoupravne pokrajine v naši polovici: 1. nemška, 2. jugoslovanska, 3. češka, 4. poljska, 5. gališkoruska in 6. dunajska. Ta pa zaradi posebnega značaja stolnega mesta. Kedar bi se porušil duvalizem, povečale bi se po pristopu ogrskih sorodnih narodnosti naslednje pokrajine: nemška, jugoslovanska, češka in gališkoruska; novi pa bi se napravili: kot 7. pokrajina rumunska in kot 8. pokrajina mažarska.

Slovenci, za katere je poročevalec v posebnih člankih razpravljajal združbo v samostojni narodni samoupravni pokrajini*), pripadali bi v jugoslovansko pokrajino. Ta bi obsegala za duvalizma: Dalmacijo in Kranjsko, Istro, Tržaško, Goriško-Gradiščansko, potem slovenske dele Koroškega in Štajarskega; po odstranjenem duvalizmu pa bi pridobila ta pokrajina še: Hrvaško in Slavonijo, kakor tudi Reko in slovanske dele zaladske in železne županije, potem pa še Srbsko Vojvodino, katera se je bila osnovala za Bacha, kakor tudi Bosno in Hercegovino.

Kakor se vidi, bila bi ta pokrajina jako obsežna ter bi bili v njej jako primerno okrožni zbori za Slovence, Hrvate in Srbe.

Po tej osnovi bi se upravni troški jako zmanjšali; največ pa bi se pridobilo s tem, da bi se po tej poti odpravil boj vseh proti vsem, da bi se pojedini narodi svobodno razvijali in krepili, in tako bi se povečala tudi državi moč na znotraj in njen upliv na zunaj. Namesto tega, da se zdaj narodi zbegavajo in da nekteri že ški-lijo čez meje, zavidali bi potem avstrijske sorodne brate zunanji sosedje, ko bi spoznali, da jih osrečuje Avstrija s tukaj predloženo preosnovo zdanjih državnih oblik.

To je nekoliko bistvenih misli korenito in prejasno razvitega programa. V kritičnem drugem večjem delu knjige pa je prezanimljiva razsodba in obsodba drugih programov. Vsak Slovan najde tu dovolj pouka, zlasti tudi o državniku Bachu, ki ga tudi mi sodimo toliko krivo. Jako lepo je pojasnilo o konkordatu in pa o nedostatnem programu, ki so ga bili po l. 1866. osnovali pod predsedništvom Goluchowskega v Pragi poljski, češki in hrvaški udeleženci.

V obče pa obsega vsa 167 strani obsežna razprava toliko poučnega in z najbistrejšim političnim umom pojašnjenega, da ne pridobé ž njo samo naobraženci sploh,

*) Glej „Parlamentär“ l. 1885, št. 43, 44, 45, 47, 48, 49, 51, 52 in l. 1886, št. 1.

ampak tudi najzrelejši politiki zdanje dobe. Dà za Slovence, katere tako krepko zagovarja, pač ni najti zdaj boljše knjige, kakor je ta. Dà, s to knjigo bodo še računili tudi drugod, in pisec teh vrstic, ki pozna razmere

nekoliko поблиže, dostavlja, da dojde novi program tudi do najvišjih krogov in do najhujših zdanjih nemških razburjencev. Program razodeva namreč: aut — aut! Pa dovolj!

Fr. Podgornik.

Sedanji odlomek v zgodovini novega Balkana.

Piše —□—

(Dalje.)

Srbi so udrli po treh straneh v bolgarsko zemljo. Vsemu nepopačenemu svetu se je to studilo, Slovanstvo posebe se je jokalo. Javno mišljenje v Evropi, ki se je bilo začelo ogrevati za premembe v prid Bolgarjem, milovalo je sedaj narod in njegovega kneza. Toliko da ni bilo človeka, ki ne bi bil mislil, da so Srbi že v Sredci. Ali zgodilo se je drugače. Brzo in krepko, da bode pomnila zgodovina vseh vojen, kakor po brzotjavu skočile so bolgarske čete, brez častnikov in brez gorke hrane, z vzhoda na zahod, zastavile pot prodirajočim Srbom, a ne le to, začele so same bít po sovražniku, katerega so pahnile nazaj, tja, kjer je domá! Njihov poveljnik, knez Aleksander, hodil je pred njimi, ne kakor kralj Milan, ki je vedno bil dva dni zadaj za svojo vojsko. Ogovoril je knez Aleksander v zadnjem, odločilnem trenutku pred Slivnico svoje čete: „Vojaki, ako padem jaz, mislite, da je padel prostak, a ne vaš knez, in idite naprej!“ S svetim pogumom so šli Bolgarji za živim knezom naprej. Razprostirati so se že jeli v srbsko svojino, kar se prikaže Mefisto in jim naredi križ čez pot. Avstrijski zastopnik, grof Khevenhüller jim ukaže ustaviti se, ker drugače bodo zadeli ob srbskega zaveznika velemoč. Tako je bila rešena Srbija in rešena je bila hipoteka „deželne banke“ na Dunaji. Tako pa je bil končan tudi igrokaz, ki so si ga dale uprizoriti v svojem posestrimstvu svetovne dramatičarke: Avstrija, Rusija in Nemčija. Sedele so v prvih ložah in hodile tudi za kulise ter so vedno mislile, da se bode steklo po njihovi volji, da bode Srb premagal Bolgarja, brat uničil bratu upe, katere si je prizadevala uničiti zastonjše tisti čas konferencija v Carjigradu. Toda v veselje vsem pravičnim gledalcem je srbskobolgarsko žaloigro vodila neka višja naravstvena moč in naposled je bil zmagovit junak tisti, ki je bil po nedolžnem napaden. Postransko pravdo, ki je imela nekako z mečem dokazati, da bolgarsko združenje ni pravično, ni simpatij vredno, dobil jo je sijajno Bolgar. To videti, moralo se je drugače začeti misliti o teženji bolgarskem.

Dné 21. decembra l. l. se je sklenilo premirje mej Bolgarji in Srbi. Tedaj so se oči povrnila k zagonetki bolgarskega združenja. Javno mišljenje je sedaj bilo nahušeno za Bolgarje. Kdo naj razdruži Bolgarsko in Istočno Rumelijo, ki sta si ravnokar priborili pod jednim poveljstvom toliko zmag, zmag za jedno in isto idejo? Ako se bolgarski narod smrtnim kroglijam nasproti, v bojni nevihti ni dal razcepiti, ali je pričakovati, da se bode dal drobiti pod besedo, pod manjšim pritiskom? To so bila vprašanja po Evropi, ko se je Bolgar zmago-

slaven vračal na svoj dom. Združenja ne more uničiti konferencija, tudi Turška ne, ki v boljših časih ni znala „kako in kaj“, — le vojna, evropska vojna, katera bi s konkursum prepregla domovino Turkov v Evropi, mogla bi zaliti bolgarsko gibanje ter zasekati nove globoke politične premembe v balkanski poluotok. To je bilo po zmagah bolgarskih popolnoma jasno; jasno Turški, ki bi sama sebi devala vrvico okolo vrata, če bi povod dala vojni mej velikimi državami; jasno tudi Evropi, katere ne mika, da bi se tačas radi bolgarskega združenja, zgrijnala v velikansko bojišče.

Bolgarska stvar je tedaj preko Slivnice, preko Carjibroda in Pirota prišla tja, kjer je bila 18. dne septembra l. l. Kar pa je bilo poprej temno, bilo je sedaj jasno. Načeloma je sedaj bilo jasno, da se združenje ne daje več pobijati, in če so poprej mislili v Carjigradu, da je zá nje najbolje, ako si velike države ubijajo glave proti Bolgarjem, bili so po ovinkih, za Bolgarje srečnih, uverjeni, če že ima kdo kaj za združenje storiti, da stori to najbolje Turška. Januvarja meseca torej nahajamo bolgarsko vprašanje v tem položaji, da se Turška sama s knezom bolgarskim dogovarja zastran preobrata plovdivskega in združenja bolgarskega. To se je tudi videlo najbolje „šesterodržavni mirovni ligi“, kakor je pokojni Asakov v zadnjem svojem članku imenoval „Evropo“.

Ko to pišemo, bil je že znan turškobolgarski dogovor, ali prav za prav konvencija mej sultanom in knezom Aleksandrom. Ta konvencija je nesrečna punktacija, katere ne more odobriti ni bolgarski narod ni Rusija. Protiviti se združenju na podstavi tega dogovora ima Rusija mnogo več razloga, nego ga je bilo na podstavi stvari, kakeršne so bile za dogodka v Plovdivu. Ako se je tedaj protivila — kakor se je splošno zdelo — na kvar Bolgarjem, sedaj se protivi njim na korist, ker bolgarske žrtve niso v nobeni primeri s tem, kar se jim ponuja v dogovoru. Ruska diplomacija zna dobro, da se morajo odstraniti točke, ki jih je Salisbury v dogovoru navalil Rusiji na pot; a protiruska „Evropa“ ne bode branila odstranitve, ker meni, da ima brez Salisburyjevih toček dovolj protiruskega, če ne v dogovoru, pa vendar v bolgarski vladi in v bolgarskem narodu, ki sedaj kaže, da je tudi protiruski, kadar treba biti za bolgarsko samosvojnost. Kadar bode dogovor očiščen s pomočjo Rusije od toček, izmej katerih poklada prva imenovanje bolgarskega kneza guvernerjem v Plovdivu jedino le v perfidno milost turških sultanov, zahteva druga, da bi Bolgarji branili Turško, določuje tretja, da bodo Turki glasovali pri preosnovi istočnorumelijskega statuta — zgolj točke,

ki Bolgarje — in še zelo doslej samosvojo kneževino — tlačijo v zavisnost turško in večno pravdanje —, šele potem bode združenje na podstavi dogovora imelo nekaj podobe. Da Bolgarjem ni srbska vlada pripomogla do zgodovinske slave, da sedaj Rusija ne dela za njihovo stvar, ali ne bi preobrat plovdivski bil vir bridkih prevar za bolgarske rodoljube? Dober nauk za bodočo politiko.

Tu je umestno, ozreti se nekoliko mesecev nazaj ter vprašati: Ako se Rusija sedaj poganja za združenje Bolgarske z Istočno Rumelijo na boljši podlagi, kakor jo pa ustanavlja turškobolgarski dogovor, zakaj se je poprej tako neizprosno protivila „dognani stvari“ prevrata plovdivskega? Politika ruskega carja je bila od dne 18. septembra l. l. pa do danes trda zagonetka vsem, a kakor mōra je ležala na prsih nas, izvenruskih Slovanov. Videli smo, da se je narod bolgarski k sebi stisnil, priredil si razmere svoje mirno in skladno s sv. štefanskim dogovorom, programom Rusije, katerega negacija je dogovor berlinski. Lahko smo si tedaj mislili prve dni, da bode hitri prevrat, prelom dogovora berlinskega, najboljše zagovornike dobival iz Petrograda in Moskve. Toda, kako so se varali idejalisti, ki menijo, da je politika golobica brez žolča in brez sebične misli! Politika ruska je bila

nasproti samopomočju Bolgarjev trd protest, ki je vsak svoj pojav založil s kaznijo. Tako dosledni so bili v Petrogradu, da so dali, naj je brat Srb iz avstrijskega območja napadel brata Bolgarja v ruskem območju, da bi ga ponižal! Slovanska korist se je borila s slovansko koristjo: tu je Slovanu težko najti pravo pot. Karati rusko politiko, ki je gotovo slovanska zato, ker je ruska, je prav tako težko, kakor karati Bolgarje, ki so se Jugoslovanstvu v prid razglasili za jednovladen narod, nadejaje se tudi v to podpore od Rusije osvoboditeljice. Z jedne strani narodi slovanski ne morejo biti proti Rusiji, kadar si ona bolgarske razmere hoče tako prirediti, da je ne bodo ovirale na potu v Carjigrad. To čudovito mesto kot narodnorusko pristanišče bilo bi solnce, katero bi Slovanstvo oživljalo v dveh delih sveta in mu pot svetilo v tretji; v njegovih žarkih bi se osobito slovanski rodovi na zahodu hitreje osamosvojili od raznarajajočega pritiska. Z druge strani pa ni gladko obsojati Bolgarjev, da se nočejo bližati v dobo, ko bi se jim bilo stopiti z Rusijo v jedno, da bi marveč rajši napredovali samisvoji kot Bolgarji, imejoči za idejal svoje narodne zgodovine Carjigrad pred očmi.

(Dalje prihodnjič.)

Naše slike.

Spomini starega dosluženca.

Kdo še ni slišal pripovedovati starega vojaka o njegovih mladih dneh, ko je še nosil „teleta“, tolkel suhi komis in mlatil neusmiljeno po sovražnikih? Oči se mu začno iskriti o takih prilikah in ne bode se nikdar zgodilo, da bi po strani ne udril tudi po sedanjem vojaštvu, češ, da je premehkužno in da ne pozna pravega junaštva.

„Eh! kaki smo bili za generala Radeckega! Sami odbrani mladiči, za katerimi so se zeló v sovražni deželi rade obračale iskre oči krasnih deklic! In general, kako rad nas je imel! Na očeh smo mu brali njegova povelja in kot levi smo se borili po njegovem ukazu. Saj ga pa tudi ni več generala, kakor je bil Radecký. Bil nam je pravi oče.“ — Tako in jednako ti bode pripovedoval

vsak stari vojak, ki se je v letih 1848. in 1849. boril pod slavnim avstrijskim vojskovojem po lombardskih planjavah. Tedanjih časov in tedanjih svojih vrstnikov ne bode ti mogel prehvaliti.

Starega vojaka iz imenovane dobe nam predstavlja na današnji sliki Jaroslav Věšín. Iz škrinje je uzel sliko generala Radeckega, da si o pogledu na njo kliče v spomin vse dogodivščine iz svoje mladosti. O kako mu o takem premišljevanji hitreje in živahneje bije srce; kako se mu — slabotnemu starcu — vzbuja zopet želja po vojaških delih. A on je dobojeval; za nedolgo ga bodo položili k počitku in njemu tako draga slika generala Radeckega bode prišla na prodaj v starino.

Pogled po slovanskem svetu.

Slovenske dežele.

Viteško rojaštvo! V političnem življenji niso napadi, in sicer osebni napadi, nič nenavadnega. Tu velja načelo, pobijaj nasprotnika, kakor ga le znaš in moreš, in ne poprašuj, ali je bilo tvoje orožje dovoljeno ali ne. Zoper táka podla načela smo se mi vedno borili iz tega jedinega uzroka, ker nam ni nikoli do osebe, ampak jedino le do stvari. Žal, da ta lepa načela, katera nam jedino omogočujo znosno medsebojno društveno občevanje,

nočejo obveljati v slovenskih listih. Zategadelj smo se prav začudili, ko smo dobili 9. številko „Slovenskega Gospodarja“, kjer neimenovani dopisnik iz Ljubljane pripoveduje take osebne reči, da se človek mora vprašati, ali je res mogoče, da more kdo brez dokaza teptati poštenje iskrenemu domoljubu, kateri ne nosi svojega domoljubja samo na jeziku, ampak v srci kot najdražji zaklad. V „Narodni Tiskarni“ se je namreč nekoliko izpremenilo

osebje v upravnem odboru, in sicer tako izpremenilo, kakor so želeli po pravilih delničarji, kateri imajo pravico uplirati na politiko „Slovenskega Naroda“. Najvažnejša izprememba je v tem, da so si delničarji za načelnika „Narodni Tiskarni“ izbrali g. dr. Val. Zarnika, ki ji je že toliko let načeloval in ki ima po svoji politični preteklosti gotovo največ pravice do te častne službe, katera ne naklada človeku nobenega teškega in trudapolnega dela. A da je g. dr. Val. Zarnik postal spet načelnik, s tem niso delničarji izpodirali g. dr. J. Vošnjaka iz upravnega odbora, ampak so ga izvolili za odbornika, kateri bi lahko, voljen v dotične odseke, uplival na „Narodno Tiskarno“, ako bi le bil hotel ostati v odboru. Toda da ga delničarji tega strogo narodnega podjetja niso hoteli voliti znova za načelnika, temu je iskati jedinega uzroka pri g. dr. Vošnjaku, s čegar politiko ni se zadnji čas ujemal odbor „Narodne Tiskarne“. To je resnica, katere ne taji nihče in katera je sploh znana; potrdil jo je tudi „Slovenski Narod“ v svoji 54. številki. Mi o ti stvari ne maramo danes veliko govoriti, pač pa moramo poudariti, da „Slov. Narod“ za načelovanje Vošnjakovega ni izvrševal nekaterih točk našega narodnega programa. Kdor je list pazljivo čital, ta se je o tem prepričal sam; vsak se je čudil, kako je to, da je naš dnevnik pozabil na marsiktere točke svojega programa. Ni torej čudo, da so premnogi domoljubi zahtevali, da mora „Slov. Narod“ vedno in dosledno zagovarjati in braniti stare in svete idejale celokupnega slovenskega naroda in da ne sme služiti nobenemu posamičniku; vsi smo bili preverjeni, da mora „Slov. Narod“ služiti le slovenskemu narodu, a ne pojedinim udom njegovim, kateri nimajo pred očmi koristi celokupnega naroda. Slovenci imajo danes žal malo idejalnih mož, ki bi se res požrtvovalno in dosledno potezali za pravice našega naroda. Kar morejo domoljubi zdaj storiti za narod, to je jedino to, da vzbujajo in ohrane narodno zavednost v celokupnem narodu, da ga potakem usposobijo za bodoče borbe. Nič ali zelo malo imamo pričakovati z Dunaja, še manj pa od svojih deželnih načelnikov, kateri ne bodo nikdar delali za naš ideal, za združeno Slovenijo. Jedina trdnjava, kjer se je najprej zbirala nezavisna slovenska inteligencija, „Slovenski Narod“, bil je že od nekdaj samo za to ustanovljen, da bi razodeval pred svetom želje in potrebe našega naroda. V današnjih razmerah ne more ta dnevnik služiti deželnemu načelniku, ker še ta ni nikjer izrekel, da bi bil voljan izvajati program naš. Zato mislimo, da mora naš dnevnik ostati zvest in dosleden v svojem postopanju. Izprememba v upravnem odboru „Narodne Tiskarne“ ima torej toliko pomena in nič več. Ker se je namreč uvidelo, da g. dr. J. Vošnjak ne more biti še nadalje porok dosledne politike „Slov. Naroda“, porodila se je v srcih delničarjev želja, da mu je treba načelništvo uzeti iz rok in ga spet dati v roke prejšnjemu načelniku, ki je sicer še bolan, ali kateri je bil do zdaj pravi zastopnik narodnega programa našega. Táka je ta zadeva, katero smo narisali odkritosrčno in resnično, da se sploh zve, kakšno mnenje vlada v ljubljanskih krogih. Vse drugo, kar se še pri tem govori in piše, nima s to zadevo nobene zveze, ker se poraja iz strasti in sumničenja. Tako se je tudi neprevidno zaletel dopisnik „Slovenskega Gospodarja“, ko je zopet jel prepričati med Štajarci in Kranjci. Kdor je pravi narodnjak, ta ne bi smel v javni borbi nikoli rabiti takega orožja, ta ne bi smel sploh delati razlike med Štajarci in Kranjci. Mi smo to vedno in dosledno zavračali in smo upali, da med iskrenimi rodoljubi ne more nikdar nastati prepričanje zaradi rojstva, kajti mi smo vsi le Slovenci.

K „Triglavovi“ desetletnici v Gradci. Iz Gradca nam piše naš izvestitelj: „Danes naj Vam naznam samo kratko, da je naša zadnja slavnost bila izredno krasna; udeležilo se je je okolo 800 ljudi, kar kaže, da

je mnogo Slovanov v Gradci. Polnoštevilno sta obiskali slavnost društvi: „Hrvatska“ in „Srbadija“, a razven tega so bili na slavnosti tudi v Gradci bivajoči Čehi, Slovaki. Rusi in Bolgarji. Društvo je dobilo 20 brzojavov in nekoliko pisem; posebno oduševljenje je prouzročil častni ud „Triglava“ gospod Simon Gregorčič, kateri nam je poslal o ti priliki naslednjo lepo pesem, katero prosim da v „Slovanu“ priobčite. Ta pesem se glasi:

„S primorskih planjav
Triglavu“ pozdrav,
Ko leto proslavlja deseto!
Kot gorsk velikan,
Po katerem je zván,
Naj krepko stoji,
Skrbno naj goji,
Vzgoji naj še mnogo nam četo
Za narod naš ljubljani vneto!“

Nove skladbe. Gospod Hrabroslav Volarič, učitelj na Livku pri Koboridu, je jeden tistih vrlih rojakov, ki pridno nabirajo narodno blago, da ga otmó pozabljenosti. V naših narodnih skladbah se nam razodeva ljubeznjivo srce našega dragega naroda; iz njih nam veje rahlo, blago in plemenito čustvo njegovo. Veseli nas torej, da nam je gospod Volarič z narodnimi pesnimi, nabranimi na Koboridskem, odkril vsaj jedno stran notranjega življenja našega naroda. Volaričeva zbirka ima naslov „Narodne pesmi. Nabral na Koboridskem in čveteroglasno upravlil Hrabroslav Volarič. Cena 60 kr. Založil skladatelj. Natisnili J. Blaznikovi dediči. V Ljubljani. Str. 19.“ Vsebine: 1. Tovarš, 2. Je ura štir', 3. Oj sijaj solnčice, 4. Pismice, 5. Po noči, 6. Barčica, 7. Vsaki dan, 8. Rožmarin, 9. Kaj je ljubezen, 10. Nesrečen zakon, 11. V nedeljo jutraj, 12. Slovo, 13. Bolna ljubica, 14. Popotnik, 15. Pri ločitvi, 16. Venček.

Nove knjige. „Zgodovina farâ ljubljanske škofije. Izdaje A. Koblar. Tretji zvezek: VI. Zgodovina šempeterske fare pri Novem Mestu. Spisal Ivan Šašel, kaplan. Založnik Anton Koblar. Natisnila Klein in Kovač (Eger). V Ljubljani 1886. Str. 53. 8°. — Kakor že naslov kaže, spisal je zgodovino šempeterske fare po g. A. Koblarja načrtu znani penezoslovec g. Ivan Šašel, ki je sam od 5. septembra 1883 pa do konca preteklega leta kapelanoval v Šempetru. Vsebine: I. Prirodnoznanstvi in statistični opis; II. Ob ustanovitvi fare; III. Cerkve; IV. Duhovni pastirji; V. Nekdanji dohodki vikarjevi; VI. Farovž in šola; VII. Odlični Šempeterčanje. — Knjigo toplo priporočamo vsem razumnikom slovenskim, naj z obilnimi naročili krepko podpirajo lepo prizadevanje Koblarjevo, posebno pa pričakujemo, da se bodo za njo zanimali Šempeterčanje, saj nahajajo v nji zvesto ogledalo preteklosti svoje fare; ta knjiga bo jim zajedno lep spomin na svojega nekdanjega kapelana.

„Okrožnica njih svetosti papeža Leona XIII. o krščanski uravnavi držav. V Ljubljani. Tisk in založba „Katoliške tiskarne“. 1885. Cena 6 kr.

Beseda pisateljem in založnikom knjig! Kdor slovenskih pisateljev ali založnikov želi, in to mislimo mora vendar vsak želeči, da mu dela ali sploh kakega spisa naslov in vsebino razglasimo v „Slovanu“, naj bode toliko priazen in naj nam pošlje svojo knjigo v pregled. Pri tem naj ne pozabi nobeden cene in kje se dobiva dotična knjiga na prodaj. Naša je želja, zabeleževati točno vse, karkoli se prikaže na polji slovenske književnosti, a da nam bode to možno, pričakujemo pomoči od pisateljev in založnikov. Tako bomo vsi koristili slovenski književnosti in jo pospeševali, ob enem pa ustrezali kupujočemu občinstvu.

Nabiranje doneskov za zgradbo „Narodnega Doma“ v Ljubljani. Minolo je četrto leto, odkar smo podali zadnji pregled o razprodanih knjižicah. Ker so se med tem časom razmere zopet močno izpremenile in se je število razprodanih knjižic podvojilo, zdi se nam primerno podati prijateljem našega podjetja in pospešnikom

naše ideje drugi pregled. Razprodanih imamo 58 knjižic. izmed teh 1 desetkrajcarsko in 57 krajcarskih. Nabrana vsota je narasla na 1200 forintov. Desetkrajcarsko knjižico je, kakor smo že omenili, kupila celo kegljaška zaveza „Edinost“ v Ljubljani. Krajcarske knjižice pa se med posamične dežele takó delé, da je izmed njih 46 kranjskih, 6 štajarskih, 3 primorske, 1 koroška in 1 spodnjeavstrijska. Od 46 kranjskih zopet je 27 ljubljanskih, 4 vrhniške, 3 zagorske, po 2 mokronoški in krški, po 1 pa iz Komende, Menguša, Metlike, Novega Mesta, Podbrezja, Radovljice, Rakeka in Št. Jerneja. Od 6 štajarskih je jedna celjska, jedna mariborska, jedna videmska, jedna ljutomerska, jedna seegrabenska in jedna trboveljska. Od 3 primorskih sta 2 tržaški in 1 iz Reke pri Cirknem. Koroška je iz Beljaka, nižjeavstrijska z Dunaja. Naštete krajcarske knjižice so imele 38 poverjenikov, izmed katerih je bil jeden (g. dr. V. G.) poverjenik devetim, jeden

(g. E. L.) petim, jeden (g. J. G.) štirim, jeden (g. G. M.) trem, dva (gg. J. M. in R. K.) dvema in 32 jedni knjižici. Doba, ki je potekla od prve poslanske knjižice, znaša 238 dni, bilo je pa v prometu: 8 knjižic od 1—10, 4 od 10—20, 8 od 20—30, 9 od 40—50, 3 od 50—60, 3 od 60—70, 1 od 70—80, 3 od 80—90, 5 od 90—100, 4 od 100—110, 1 od 110—120, 3 od 120—130, po 1 od 150—160, 160—170, 170—180, 180—190, 190—200, 210—220 dni. Cele knjižice so kupili posamičniki v osmih slučajih, in sicer desetkrajcarsko in sedem krajcarskih, izmed teh je kupil jeden tri, pet po jedno. Konečno nam je še omeniti, da smo dobili 56. in 57. krajcarsko knjižico pod št. 291 in 410 (poverjenika gg. A. P. in dr. V. G.) iz Ljubljane in da so poslali v zadnjem času večje doneske na desetkrajcarske knjižice pod št. XII., XXIII. gg. K. P. in dr. E. V. iz Ljubljane ter g. V. K. iz Trsta. Lepo hvalo na marljivem trudu!

Ostali slovanski svet.

Pogled na srbskohrvaško književnost. — „Balkan“, ilustriran list, jel je izhajati letos v Zagrebu pod uredništvom znanega pesnika Augusta Harambašića, ki pa je rečeni list urejal samo do 4. številke, ker ga je v uredništvu nadomestil Nikola Kokotović. — Prva stran „Balkana“ je okrašena s sliko, predstavljačo uzajemnost jugoslovansko. Nad Balkanom se vzdiguje vila, držeč v roki lavorjevo vejo; podaje jo trem junakom Bolgarju, Srbu in Hrvat. Ti trije junaki si srčno podajajo roke; spodaj so še nameščeni simboli znanosti in umetnosti, in s tem je naznačena politična in književna tendencija novemu listu. Sliko je izdelal Quiquerez. — „Balkan“ izhaja dvakrat na mesec. Naročnina (celoletna) 6 zl.

Uspešnejše od lepoposlovnih listov hrvaških razvijajo se strokovni. Od letošnjega leta izdaje hrvaški zdravniški zbor svoje glasilo: „Liečnički viestnik“, kateremu je urednik svenčeliški profesor dr. A. Lobmayer. Drugi strokovni list je: „Viesti družtva inžinira i arhitekata u Zagrebu.“ List že izhaja šesto leto na finem papirju, ureja ga Nikola Kolar. Štev. 4. od 31. dec. 1885 ima naslednjo vsebino: Kuća g. bar. Ljud. Vranycana u Zagrebu sa 5 tabla; Zemaljske gradjevine u kraljevini Hrvatskoj god. 1874.—1884.; Školske klupe sa 1 tablom; Društvene viesti; Adrese hrv. gradjevnih obrtnika.

Českíh listov izhaja v inozemstvu tri in dvajset, in sicer: „Amerikán“, „Budoucnost“, „Duch času“, „Nedělní List Svornosti“, „Hlas“, „Našinec“, „Nová Doba“, „Občan“, „Politický týdeník občanský“, „Ohlas lidu“, „Pokrok“, „Poutník“, „Svoboda“ in „Svornost“ v Čikagu; „Blaník“ v Berlinu; „Národní Noviny“ v St. Louis; „Jednota“, „Dennice nového věku“ in „Pokrok“ v Clevelandu; „Proletár“ in „Týdní politické Listy“ v Novém Jorku in konečno „Slavie“ v Racinu.

Slovanstvo v pruski Šleziji. — Sedaj, ko si pruska vlada z novodobnim trinogom Bismarkom na čelu prizadeva izkoreniti ves poljski živelj na Poznanjskem, ne bode odveč poudariti, da v tem oziru zelo v Gornji Šleziji, kjer je od nekdanj bil gosto posejan nemški živelj med poljsko prebivalstvo, doslej ni še skoro nič

dosegla. Dasi so sicer uradi in šole popolnoma nemške, vender si Poljaki vedó narodnost svojo čuvati. Posebno cerkev, v kateri besedo božjo oznanjajo tolikodane samo duhovniki rodoljubi, pomaga jim v tem veliko.

Najbolje pa v oči bode Nemce, da se poljski živelj zelo v glavnem mestu Vratislavi tako zelo zaveda, da ima deset društev. Uradi in zasebniki rujejo proti tem društvom, ali ona se vender od leta do leta bolje razvijajo. Ne bode torej odveč, ako navedemo njihova imena.

Prvo in najpoglavitejše je „Towarzystwo górno-szlęskie“, kateremu je naloga skrbeti za to, da se njegovim članom daje pouk o poljskem jeziku in književnosti, kajti v šolah ni to nikjer obvezni predmet. Nadaljnja književna društva, katerih člani so z večine vseučilišni dijaki, imenuje se: „Towarzystwo literacko-słowianskie“, „Towarzystwo medyczne“, „Towarzystwo filozoficzne“, „Towarzystwo Kozyusza“, „Kółko towarzyskie“, „Czytelnia dzieł nowszych“ in „Czytelnia akademików Polaków we Wrocławiu“. Poleg teh društev imajo konečno še poljski obrtniki in trgovci svoji posebni društvi pod naslovoma „Towarzystwo przemysłowców polskich“ in „Towarzystwo handlowe“. — Kakor se vidi, je Slovanstvo trja kost, nego si domišlja Bismark.

Prof. Vatroslava Jagića je odlikoval ruski car z redom Aleksandrovim, s katerim je spojeno dedno plemstvo. To je dokaz, kako se jako uvažujejo Jagićeve književne zasluge. „Vienac“ pristavlja temu odlikovanju, da Jagić ne misli zameniti našega rojaka Frana viteza Miklošiča, nego da ostane še nadalje v Petrogradu.

Najcenejša izdaja zbranih pesmi Adama Mickiewicza je gotovo ona, katero je ravnokar priredila „Księgarnia Polska“ v Levovem. Cela, štiri zvezke obsežna izdava ne stane namreč več nego 1 gld. 60 kr. Upamo, da bodo tudi Slovenci, katerim je do tega, da beró v izvorniku nesmrtna dela velikega, po vsem svetu slavnoznanega poljskega pesnika, segli po njej.

Nekaterim naročnikom poteče naročnina z današnjo številko. Naj jo torej ponove o pravem času, ako hočejo list redno prejemati.

„Slovan“ izhaja 1. in 15. dan vsakega meseca. Cena mu je za unanje naročnike za vsé leto 4 gld. 60 kr., za polu leta 2 gld. 30 kr. in za četrt leta 1 gld. 15 kr.; za ljubljanske: za vse leto 4 gld., za polu leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld.; za dijake pa: 3 gld. 60 kr. — Posamične številke se prodajajo po 20 kr. — Naročnina, reklamacije in inserati naj se pošilajo upravnistvu, dopisi pa uredništvu na Kongresnem trgu štev. 7. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo in rokopisi ne vračajo. — Za inserate se plačuje za navadno dvo-stopno vrsto, če se tiska jedenkrat 8 kr., če se tiska dvakrat 7 kr., če se tiska trikrat 6 kr., če se pa tiska večkrat, po dogovoru.